

# Voorwoord van het ministerie IenM

## Op verzoek van het interdepartementaal programma Eenvoudig Beter opgenomen in dit document

De Omgevingswet wil nieuwe, duurzame ontwikkelingen in de samenleving mogelijk maken en wettelijk ondersteunen. Daartoe is een integrale benadering, waarin de diverse belangen in onderlinge samenhang worden beschouwd. Met de Omgevingswet en bijbehorende uitvoeringsregelgeving streeft de regering vier verbeterdoelen na:

1. Vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht.
2. Bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving.
3. Vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving.
4. Versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Digitalisering is een belangrijk hulpmiddel voor een goede en eenvoudige uitvoering van de Omgevingswet. Het stelt initiatiefnemers in staat om snel te beschikken over de juiste informatie over de kwaliteit van de leefomgeving en over de regels die daar gelden. Hierdoor kunnen onderzoekslasten worden verlaagd. Het stelt burgers, bedrijven en overheden in staat om eenvoudiger informatie met elkaar uit te wisselen. Het biedt kansen om besluitvorming en procedures te versnellen en te verbeteren.

Om de uitvoering van de wet goed te ondersteunen moeten we ook sturen op samenhang bij de digitalisering en is gekozen voor een stelselbenadering. Alleen zo kunnen de doelstellingen van de Omgevingswet volledig worden ondersteund. De samenhang binnen het Digitaal Stelsel Omgevingswet kenmerkt zich door:

- Het koppelen van het ruimtelijk domein aan milieudoelstellingen met behulp van bestaande componenten als kaarten en regelbeheer.
- Het beschikbaar stellen van gegevens over de fysieke leefomgeving die voldoen aan de kwaliteitseisen Beschikbaar, Bruikbaar en Bestendig.
- Het centraal stellen van vraagsturing. Het gebruikersperspectief bepaalt de inrichting van het digitaal stelsel.

Om betrouwbare gegevens uit de beleidsdomeinen van de Omgevingswet (denk aan bodem, lucht, ruimte, bouw, etc.) beschikbaar te stellen is voor elk domein een Informatiehuis voorzien. Een informatiehuis levert informatieproducten die nodig zijn voor besluiten met rechtsgevolgen.

*Het voorliggende analyserapport van het informatiehuis Cultureel Erfgoed is door de Rijksdienst van Cultureel Erfgoed (RCE) in opdracht van het Ministerie van IenM opgesteld.*

*Het Ministerie wil hiermee inzicht verkrijgen in de scope, governance, inhoud, datakwaliteit en de veranderopgave van de huidige situatie (gegevensverstrekking suboptimaal) naar de toekomstige situatie waarin de gegevensvoorziening per inhoudelijk domein optimaal georganiseerd is in een Informatiehuis.*

*De in de analyse gemaakte inventarisatie en voornemens betreffen nadrukkelijk een eerste verkenning, gemaakt in een nog flink in beweging zijnde beleidsmatige context. Uiteindelijke, definitieve keuzes kunnen pas gemaakt worden als de beleidsmatige en juridische kaders (amvb's, ministeriële regelingen) stabiel zijn geworden.*

*Dit rapport is mede tot stand gekomen door inbreng van diverse partijen, dit hoeft niet te betekenen dat dit rapport op alle onderdelen door alle betrokken partijen wordt onderschreven. Het is een eerste analyse van het Informatiehuis en zal als basis dienen voor het vervolgproces, zoals een verdere verdieping van de analyse van het Informatiehuis of het opstellen van een businesscase.*



Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed  
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en  
Wetenschap

# Dienstverlening versterken

met het Informatiehuis

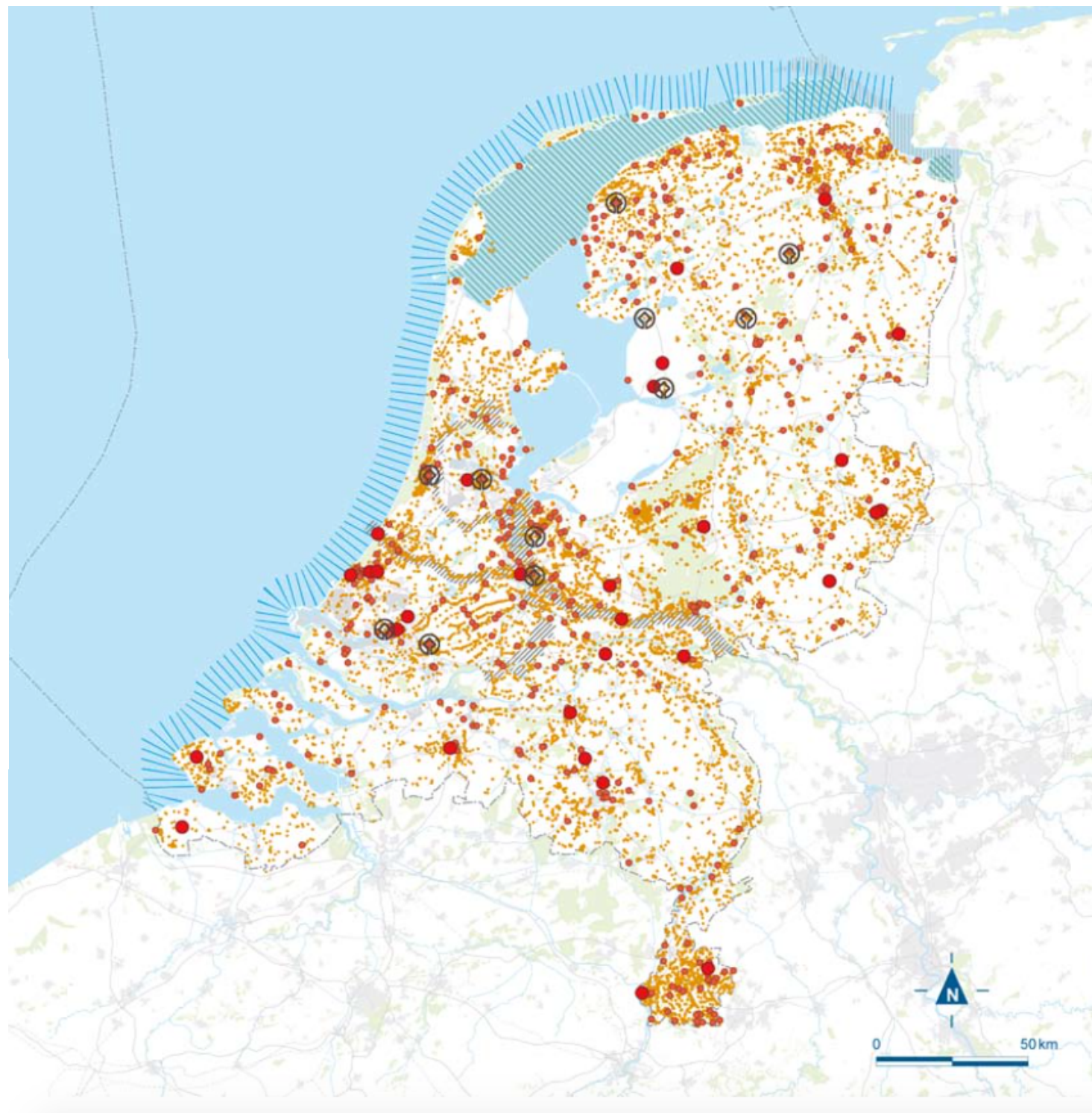
Cultureel Erfgoed

Versie 0.50

21 december 2015

### Kaart erfgoed

- Wederopbouwgebied
- Stads- en dorpsgezicht
- Rijksmonument
- ▨ Cultureel erfgoedgebied op (voorlopige) lijst werelderfgoed
- ▨ Natuurlijk erfgoedgebied op lijst werelderfgoed
- Object of ensemble op (voorlopige) lijst werelderfgoed
- ▨ Handhaving van het vrije zicht op de horizon



Bron:  
Structuurvisie  
Infrastructuur en Ruimte,  
maart 2012,  
Ministerie IenM

# Inhoudsopgave

## Introductie

1

Waarom?

*Verkenning  
Informatiehuis*

*De uitdaging*

*Omgevingswet en  
Erfgoedwet*

*Maak kennis met  
Victor*

2

Voor wie?

*Beoogde  
gebruikers  
informatiehuis*

*Gebruikers-  
perspectief leidend*

*Het vraag- en  
antwoordveld voor  
erfgoed*

*Maak kennis met  
Gerda*

*Erfgoedzorg is  
gedeelde zorg*

*Cultuurhistorie:  
altijd, overal, voor  
iedereen*

3

Welke data?

*Cultuurhistorische  
data*

*Maak kennis met  
Roy*

*Erfgoedvraag-  
stukken van nu*

*Historisch  
landschap,  
archeologie en  
monumenten*

*Vraag en  
informatieaanbod*

4

Wat is nodig?

*Bouwen aan online  
dienstverlening  
erfgoedketen*

*Maak kennis met  
Klaas*

*Randvoorwaardelijke  
factoren*

*Wat zoekt de  
erfgoedbetrokkene  
online?*

*Wat verwacht de  
gebruiker van het  
Informatiehuis?*

*Het Informatiehuis  
is onderdeel van  
een keten*

*Opbouw en werking  
Informatiehuis*

*Ontwikkelplateaus*

5

Hoe verder?

*Vraaggericht én  
regisseur digitale  
erfgoedketen*

*Essentie van de  
veranderopgave*

*Aspecten van de  
veranderopgave*

*Klein beginnen,  
groot denken*

*Van idee naar  
realiteit*

*Verkenning rollen*

6

Appendix

*Resultaten tot 21  
december 2015*

*Afhankelijkheden*

*Contactpersonen*



# Introductie

## Schetsen van het Informatiehuis Cultureel Erfgoed

Met deze position paper geeft OCW aan hoe ze invulling wil geven aan het Informatiehuis Cultureel Erfgoed. De bijdrage die dit Informatiehuis levert aan de implementatie van de Omgevingswet en de daarmee beoogde doelen vormen hierbij de kern.

Erfgoed in de vorm van archeologie en monumenten vormt al langer een belangrijk onderdeel van het ruimtelijk domein. Ze maken een integraal onderdeel uit van planvorming, projectontwikkeling en vergunningverstrekking. Vanuit deze optiek is het Informatiehuis een voortzetting van de betrokkenheid van OCW in het ruimtelijk domein. Nieuw voor OCW is de rol van huismeester met een verantwoordelijkheid voor de gehele informatievoorziening voor het erfgoed.

Dit is een complexe taak. In de erfgoedsector hebben alle bestuurslagen van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen een rol. Het faciliteren en coördineren van al deze bronhouders vraagt een forse inspanning. Bij de verdere uitwerking van de analyse zal dan ook waar mogelijk de samenwerking worden gezocht met andere huizen om deze last te kunnen delen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, als onderdeel van OCW, zal als beoogd huismeester voor het Informatiehuis Cultureel Erfgoed actief de bestaande samenwerking verdiepen.

### **Cultureel erfgoed (Erfgoedwet):**

“Uit het verleden geërfde materiële en immateriële bronnen, in de loop van de tijd tot stand gebracht door de mens of ontstaan uit de wisselwerking tussen mens en omgeving, die mensen, onafhankelijk van het bezit ervan, identificeren als een weerspiegeling en uitdrukking van zich voortdurend ontwikkelende waarden, overtuigingen, kennis en tradities, en die aan hen en toekomstige generaties een referentiekader bieden.”

# Introductie

## Voor Omgevingswet en Erfgoedwet één Informatiehuis

Naast de relevantie voor het ruimtelijk domein is voor OCW de intrinsieke waarde van erfgoed van groot belang. Het Informatiehuis is ook een instrument om te zorgen dat de gebruikers zich kunnen verbinden en laten inspireren door de cultuurhistorische context. Door het gebruik van één Informatiehuis voor zowel de Omgevingswet als de Erfgoedwet kan op efficiënte wijze alle informatie en communicatie over erfgoed digitaal geleverd worden.

De aard en presentatie van de informatie heeft deels wel een andere aard en dynamiek dan de juridisch noodzakelijke informatie die voor de uitvoering van de Omgevingswet nodig is.

Door kennis, cultuurhistorische achtergronden, goede voorbeelden en praktisch advies beschikbaar te stellen, wordt steeds beter gezorgd voor het erfgoed in Nederland. Gebruikers van deze informatie weten meer, en de meeste zullen hiermee rekening houden. Er is instrumentarium nodig voor inspiratie als noodzakelijke aanvulling op andere instrumenten, zoals subsidies en voorschriften.

Dit betekent dat bij de opbouw van het huis de doelen van zowel de Omgevingswet als de Erfgoedwet worden gediend. Het idee hierbij is dat naast een betere dienstverlening het gebruik van één infrastructuur ook een efficiënte invulling oplevert van deze doelen. Deze infrastructuur bestaat nog niet en de weg erheen is alleen in samenwerking met alle Informatiehuizen goed te realiseren.

Uitgangspunt van deze paper is de dienstverlening aan burgers, bedrijven en bevoegde gezagen. In de ogen van OCW doet dit uitgangspunt het meest recht aan de doelen van de Omgevingswet:

- meer gebruiksgemak
- lastenverlichting
- vereenvoudiging van procedures.

# Introductie

## Verbinding met actuele erfgoedvraagstukken en gebruiker

Voor de oplevering in november 2015 is gekozen voor datgene wat het Informatiehuis Cultureel Erfgoed identificeert en onderscheidt van de andere Informatiehuizen, de inhoudelijke afbakening. Voor de oplevering van december 2015 is gekozen om de verbinding met de actuele erfgoedvraagstukken te versterken en meer de gebruiker 'op te zoeken' in de vorm van persona's die het bevoegd gezag (ambtenaar), initiatiefnemer (eigenaar, ontwikkelaar) en belanghebbende (burger/vrijwilliger) vertegenwoordigen. Met het Informatiehuis Natuur heeft een uitwisseling plaatsgevonden die verwerkt is bij de ontwikkelplateaus. De financiële raming is met OCW/EenK en OCW/FEZ opgesteld en via de afgesproken lijn opgeleverd aan lenM eind november 2015. De inhoud hiervan is niet opgenomen in dit stuk.

### De vragen van lenM aan OCW/RCE:

1. Waar gaat het informatiehuis over (welke datasets zijn van belang voor de wet)?
2. Wat is de informatiebehoefte vanuit gebruikersperspectief gezien?
3. Welke baten zijn er te verwachten?
4. Wat zijn de verwachte kosten om een informatiehuis in zijn werking binnen de Laan van de Leefomgeving te bouwen?



### De antwoorden van OCW/RCE:

1. Uitgewerkt in paragraaf 1 (waarom) en 3 (welke data). Er zijn al vele datasets in kaart gebracht die van belang zijn voor de Omgevingswet, deels getoetst (zie: Resultaten tot 21 december 2015).
2. De informatiebehoefte is zeer divers. Uitgewerkt in met name paragraaf 2 (wie), 3 (welke data) en 4 (wat is nodig).
- 3.-4. Apart opgeleverd aan lenM.

### Leeswijzer

Deze position paper schetst een beeld van de aanleiding, ambities en doelen van het Informatiehuis (1), de beoogde gebruikers (2) en de inrichting of inhoud (data) hiervan (3).

Na deze eerste contouren wordt beschreven wat concreet nodig is om dit huis te realiseren (4) en hoe dit gefaseerd in de tijd er uit ziet (5).

# 1

## Waarom?

*Verkenning Informatiehuis*

*De uitdaging*

*Omgevingswet en Erfgoedwet*

*Maak kennis met Victor*

# Verkenning Informatiehuis

## Eenvoudig beter

In 2018 zal de Omgevingswet in werking treden. Met deze nieuwe wet vereenvoudigt en bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. Zo wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Cultureel Erfgoed maakt onderdeel uit van de Omgevingswet en de Erfgoedwet.

De drie belangrijkste verbeterdoelen van de Omgevingswet zijn meer gebruiksgemak, minder onderzoekslasten en snellere en betere besluitvorming. Een landelijk dekkende digitale voorziening, aangeduid als de Laan van de Leefomgeving (gereed in 2024), gaat deze doelen ondersteunen. Bij de ontwikkeling van het digitaal stelsel dient het gebruikersperspectief centraal te staan, zodat het 'eenvoudig beter' wordt.

In de Laan spelen Informatiehuizen een cruciale rol. Er worden diverse 'huizen' ingericht: Lucht, Bodem, Water, Natuur, Geluid, Cultureel erfgoed, Ruimte, Externe Veiligheid, Bouw, Afval. Hierin wordt de (ruwe) data die in een domein beschikbaar is, omgezet naar op de vraag toegespitste, gevalideerde en waar mogelijk gestandaardiseerde informatieproducten. Naast informatie, kunnen gebruikers er ook terecht voor het aanvragen van vergunningen.

Door de Omgevingswet verandert de rol van de RCE: zij wordt huismeester van het Informatiehuis Cultureel Erfgoed.

## Digitale informatievoorziening op een hoger plan

De voortgaande digitalisering zorgt dat het contact tussen overheid en burgers, bedrijven, instellingen en andere belanghebbenden steeds meer online wordt vormgegeven. Het op peil houden van de overheidsdienstverlening betekent continue aandacht voor de kwaliteit van de informatievoorziening en interactie.

De ontwikkeling van de Omgevingswet (met de Laan van de Leefomgeving) en de Erfgoedwet is een logisch gevolg van al ingezette ontwikkelingen om ingrepen in het ruimtelijk domein en de bescherming van erfgoederen beter te ondersteunen.



# De uitdaging

## Meer aansluiting op behoefte, meer duidelijkheid en minder lasten

De uitdaging is dus om binnen de erfgoedsector het voor burgers, bedrijven, overheden, belangstellenden en instellingen eenvoudiger te maken. Eenvoudiger om te weten wat zij moeten doen en tot wie zij zich kunnen richten om zorgvuldig met hun erfgoed om te gaan bij ruimtelijke ontwikkelingen en gewenste aanpassingen. Ook leidt een verbeterde informatievoorziening tot een betere belangenafweging en snellere besluitvorming. En het levert concrete kostenbesparing op.

Naast klant zijn gebruikers van het Informatiehuis ook leverancier. Een goedgekeurd plan kan bijvoorbeeld als goed voorbeeld beschikbaar komen voor iemand anders.

Om aan te sluiten op de praktijk worden vier personages geïntroduceerd die allemaal te maken hebben met een ontwikkeling waarbij erfgoed een rol speelt. Bijvoorbeeld ontwikkelaar Roy die overweegt een kerk te kopen om deze een nieuwe functie te geven. En ambtenaar Klaas geeft een extern bureau de opdracht een omgevingsvisie en -plan op te stellen. Dit viertal is exemplarisch voor alle gebruikers van het Informatiehuis: zij ervaren minder uitzoeklast, de regelgeving is duidelijk en er is 'verrijkte' informatie op maat.

Het online aanbod is op deze doelstellingen afgestemd en geschikt voor burgers, bedrijven en bevoegde gezagen. Dit helpt iedereen, vanuit zijn eigen rol, zich te identificeren met de eigen (historische) omgeving, er goed voor te zorgen en ervan te genieten.

## Ambitie online dienstverlening met het Informatiehuis Cultureel Erfgoed

De zorg voor cultureel erfgoed versterken door:

- op het juiste moment en de juiste plek op de radar te komen van de doelgroep en aan te sluiten op de (latente) behoefte hiervan.
- de gebruiker te ontzorgen door meer comfort en verlaging van administratieve en onderzoekslasten.
- moderne interactiemogelijkheden te gebruiken om te inspireren en te verbinden met en bij te dragen aan cultuurhistorische waarden.

## De drie B's

De informatie die via de Laan wordt geleverd, voldoet aan de 'drie B's': de informatie is eenvoudig beschikbaar, bruikbaar voor het beoogde doel en bestendig voor de rechter.

# Omgevingswet en Erfgoedwet

## De bescherming van het cultureel erfgoed op hoofdlijnen

De Monumentenwet 1988 gaat medio 2016 over in de Erfgoedwet: één integrale wet die betrekking heeft op onze museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water. Samen met de nieuwe Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk.

Onderdelen van de Monumentenwet die de fysieke leefomgeving betreffen, gaan naar de Omgevingswet die in 2018 van kracht wordt.

### Omgevingswet

- Vergunning (archeologische) rijksmonumenten
- (aanwijzing) Stads- en dorpsgezichten
- Monumentencommissie
- Rekening houden met cultureel erfgoed bij omgevingsplan
- Provinciale en gemeentelijke monumenten
- Stilleggen werkzaamheden bij archeologische toevalsvondsten
- Instandhoudingsplicht monumenten
- Omgevingsvisie ook verplicht voor gemeenten
- Instructieregels werelderfgoed
- Taken gemeentelijke adviescommissie
- Meldplicht van start uitvoering vergunningvrije werkzaamheden aan rijksmonumenten

Omgang met het erfgoed in de Omgevingswet

### Erfgoedwet

- Aanwijzen rijksmonumenten
- Subsidies (Brim etc.)
- Opgravingsverbod archeologie
- Certificatie archeologische bedrijven
- Archeologische vondsten
- Archeologische depots
- Instandhoudingsplicht monumenten
- Aanwijzingsregime ensembles
- Mobiel erfgoed
- Explicitering reeds bestaande mogelijkheid van provinciale of gemeentelijke erfgoedverordening voor onroerend (tot aan inwerkingtreding Omgevingswet) en roerend erfgoed van lokaal/regionaal belang

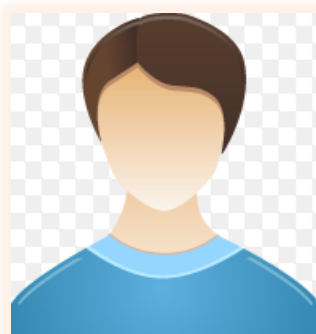
Duiding van het erfgoed in de Erfgoedwet



Belanghebbenden

# *Maak kennis met Victor, vrijwilliger*

Vrijwilliger stichting 'Historische boerderijen Drenthe' beschermt uniek landschap



Victor van Beers is op de fiets gestapt om ter plekke te gaan kijken. Victor is al jaren actief voor een stichting die zich inzet voor behoud van historische boerderijen. In de lokale krant staat dat er aan de oostkant van zijn dorp een nieuwbouwwijkje komt. De geplande nieuwbouw betekent echter een verdere teloorgang van het veenweidelandschap dat, mind you, in de 12<sup>e</sup> eeuw is ontgonnen. Een uniek landschap, dat je nergens anders in Europa tegenkomt. Toch dreigt het gebied te versnipperen.

Wat te doen? Het is Victor meteen duidelijk dat hij het op moet nemen tegen serieuze andere belangen. Het gaat niet alleen om de bouw van woningen, maar ook om behoud van de lagere school in het dorp en andere voorzieningen. Een lobby tegen de nieuwbouwwijk maakt alleen kans als hij met een alternatief komt.

## **Het Informatiehuis biedt Victor:**

- bestemmingsplan
- status van vergunning-aanvraag
- mogelijke andere ontwikkellocaties
- cultuurhistorische waarde van veenweidelandschap
- inzicht in netwerk

Weer thuis belt hij een gemeenteambtenaar. Eerst maar eens horen hoe ver de planvorming is en dan later deze week aan de balie de stukken bestuderen. De ambtenaar verwijst hem echter naar de gemeentelijke website. Daar kan Victor precies zien welke stappen al zijn gezet. Er is nog geen vergunningaanvraag voor het bouwen van de woningen, maar het bestemmingsplan is een tijdje geleden al wel aangepast.

Eenmaal achter de laptop is Victor verbaasd over de hoeveelheid informatie die digitaal beschikbaar is. Niet alleen over de bewuste bouwlocatie vindt hij van alles, maar ook over andere mogelijke ontwikkellocaties. Het terrein van een oude melkfabriek aan de andere kant van het dorp lijkt kansrijk. Ook vindt hij informatie over de cultuurhistorische waarde van veenweidelandschap en zowaar een lijst met organisaties die zich inzetten voor behoud van cultuurhistorie. Voor nu weet hij genoeg.

Victors Boerderijenstichting gaat goed beslagen ten ijs het gesprek met de wethouder aan.

# 2

## Voor wie?

*Beoogde gebruikers informatiehuis*

*Gebruikersperspectief leidend*

*Het vraag- en antwoordveld voor erfgoed*

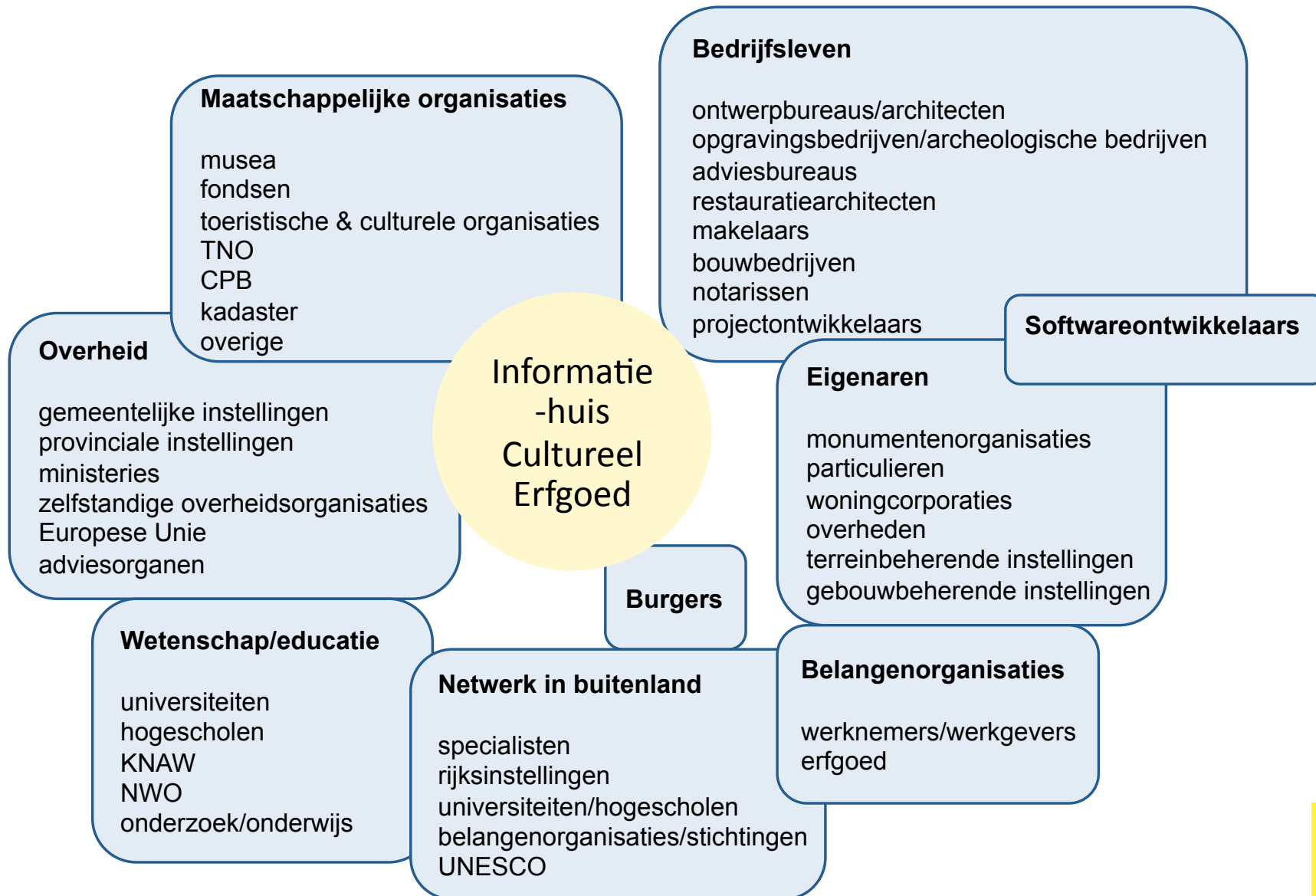
*Maak kennis met Gerda, erfgoedeigenaar*

*Erfgoedzorg is gedeelde zorg*

*Cultuurhistorie: altijd, overal, voor iedereen*

# Beoogde gebruikers informatiehuis

## Het erfgoedveld in kaart



# Gebruikersperspectief leidend

Het Informatiehuis is voor iedereen die participeert in erfgoedzorg

Gebruikers van het Informatiehuis zijn degenen die betrokken zijn bij ontwikkelingen waarbij erfgoed een rol speelt: burgers, bedrijven en bevoegde gezagen. Deze brede en gemêleerde groep bestaat uit ambtenaren, eigenaren, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties, professionals uit het bedrijfsleven, et cetera. Voor al deze gebruikers biedt het Informatiehuis Cultureel Erfgoed, en in algemene zin de Laan van de Leefomgeving, digitale informatie over de fysieke leefomgeving.

De essentie van het Informatiehuis is dat het op elke vraag een actueel en op maat toegesneden antwoord geeft, inclusief achtergrondinformatie om cultuurhistorische betekenis en beleving te geven. Dit kan bijvoorbeeld basisinformatie over een monument zijn, een advies tot nader onderzoek, de beoordeling van een vergunningaanvraag, subsidietips, een handreiking, inspiratie of een uitnodiging voor een gesprek met een gemeenteambtenaar. De behoefte of vraag van de gebruikers staat hierbij altijd centraal, zowel inhoudelijk als wat betreft gebruiksgemak van de digitale infrastructuur.

*“Het Informatiehuis Cultureel Erfgoed maakt voor burgers, bedrijven en bevoegde gezagen met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen een integrale service mogelijk.”*

## Wisselende rollen

Bij de gebruikers kunnen de rollen van kaderstellend en afnemer, opdrachtgever en opdrachtnemer wisselen. Dit geldt ook voor burgers, bijvoorbeeld als eigenaar, omwonende, geïnteresseerde, recreant, vrijwilliger.

Behalve ontvangers van informatie en kennis zijn alle actoren in het systeem ook leveranciers.

Het Informatiehuis wordt zo ingericht dat relevante data eenvoudig aangeleverd kan worden en transparant is van wie de informatie afkomstig is. In sommige gevallen zijn actoren verplicht tot het aanleveren van informatie (bijv. archeologie).

# Het vraag- en antwoordveld voor erfgoed

Gebruikersperspectief vraagt om afgestemd samenspel en informatiedeling tussen informatiepunt en portalen

Voor inhoudelijke vragen wordt een informatiepunt ingericht dat contact onderhoudt met de servicedesk van de RCE om erfgoedvragen te beantwoorden of naar door te verwijzen. Natuurlijk zullen medewerkers van het informatiepunt en de RCE-infodesk gebruik maken van dezelfde portalen om hun 'klanten' goed te bedienen.

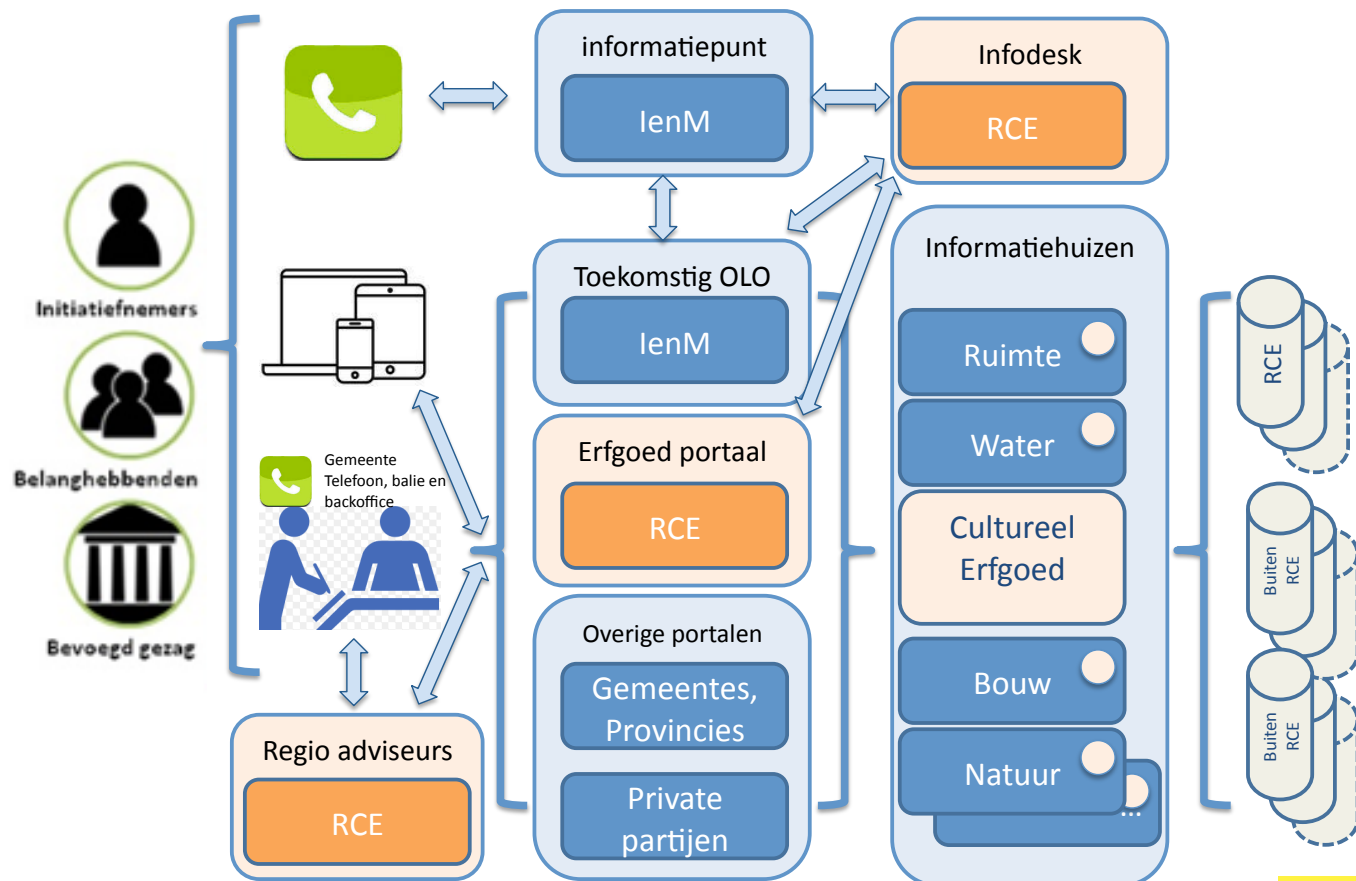
Burgers, bedrijven en organisaties zullen contact zoeken met gemeenten, provincies en Rijk voor vragen over erfgoed.

Zij doen dit door te bellen, een baliebezoek of adviesgesprek.

Ook zullen zij zich laten informeren via de beschikbare digitale portalen.

Deze portalen worden aangesloten op de digitale infrastructuur van de Omgevingswet.

Uiteindelijk hebben alle burgers, bedrijven en ambtenaren toegang tot dezelfde informatie, tenzij om privacy- of veiligheidsredenen hier wettelijk van afgeweken wordt.





# *Maak kennis met Gerda, erfgoedeigenaar*



Initiatiefnemers

## Eigenaar grachtenpand wil een praktijk aan huis starten



Gerda is de trotse eigenaar van een monumentaal grachtenpand. Zij wil haar fysiotherapie- en gezondheidspraktijk vanuit huis gaan voeren om zo de zorg voor haar kinderen te kunnen combineren met haar drukke baan. Om haar klanten voldoende privacy te bieden wil ze een ontvangst- en behandelruimte realiseren. Dit betekent een uitbouw naar achteren.

Gerda vindt het belangrijk dat zij weet waar ze aan toe is, zowel financieel als wettelijk. Een eerdere restauratie gaf problemen met burens en aannemers, omdat tijdens de verbouwing het pand anders in elkaar zat dan gedacht. Dit veroorzaakte vertraging, overlast en een extra lening. Authentieke ornamenten gingen verloren en de nasleep met de subsidie en belastingaangifte duurde jaren. Ze ziet op tegen dergelijk gedoe.

### Het Informatiehuis biedt Gerda:

- inzicht in wet- en regelgeving m.b.t. monumenten
- bouwtekeningen
- context
- tips gecertificeerde bedrijven

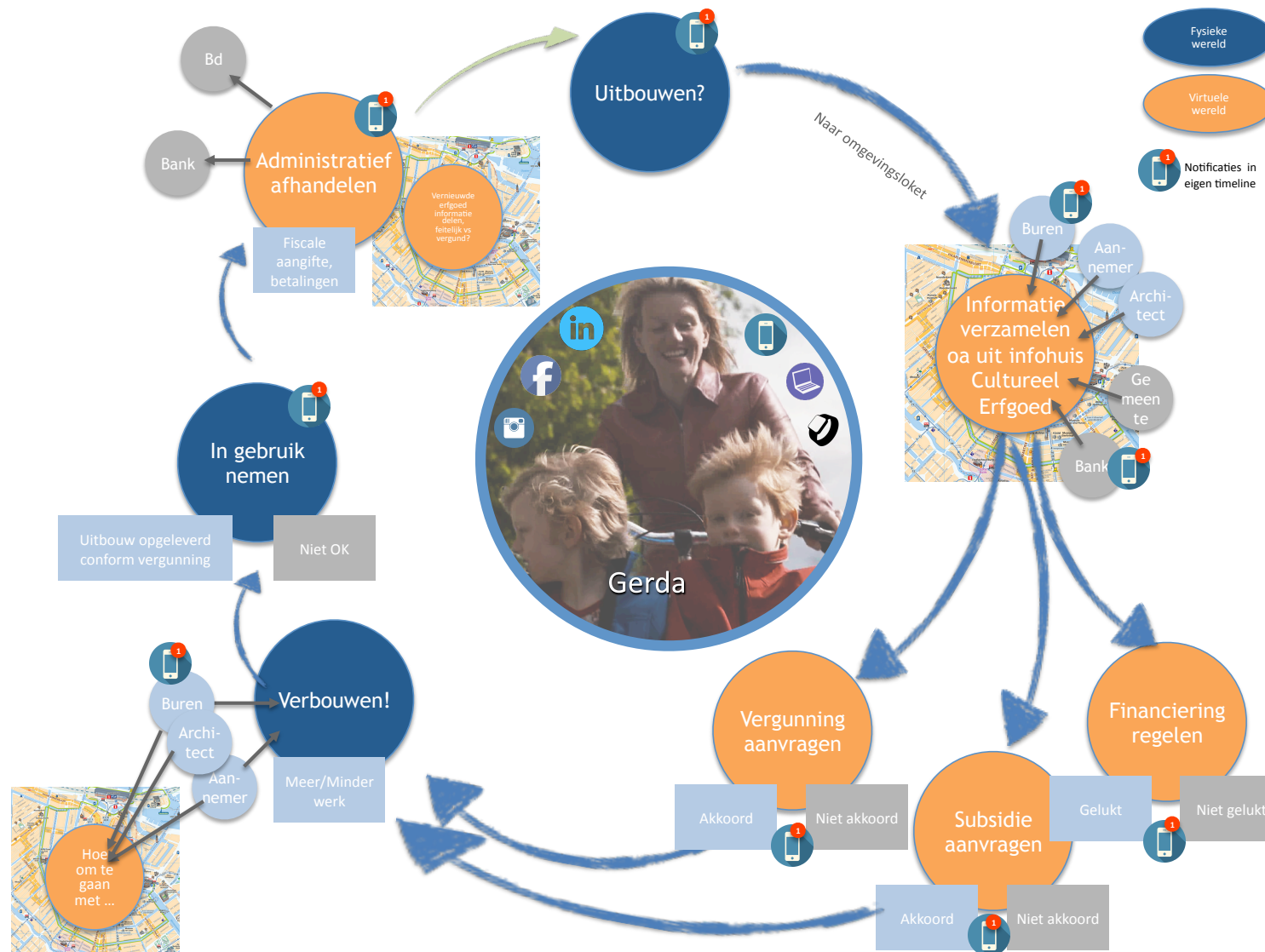
Achter de laptop aan de keukentafel oriënteert Gerda zich op haar woonsituatie in de digitale portalen, met websites, die verbonden zijn met het Informatiehuis Cultureel Erfgoed. Gerda belt eerst met het informatiepunt, die haar doorverwijst naar de infodesk van de RCE. Een paar dagen later belt zij voor advies. Ze is blij met de achtergrondverhalen over haar pand en de 'oude' bouwtekeningen die nu wel beschikbaar zijn.

Ze voelt zich nu veel zekerder als zij online een afspraak maakt met een gespecialiseerde architect en aannemer die gecertificeerd zijn en goede referenties hebben. Ze heeft de touwtjes in handen en vindt het prettig om samen met haar burens deze informatie te delen.



# Gerda's stappen om uit te bouwen

Op verschillende momenten wordt informatie verstrekt uit of gedeeld met het informatiehuis Cultureel Erfgoed



# Erfgoedzorg is gedeelde zorg

## Bundeling van cultuurhistorische waarden

### Vele pleitbezorgers

Historische gebouwen, eeuwenoude landschappen en archeologische sites kennen vele pleitbezorgers. De eigenaar van het gebouw of van de grond draagt als eerste zorg voor het erfgoed. Mensen die van het erfgoed genieten dragen bij aan het behoud ervan met entreegelden en vrijwilligerswerk en trekken aan de bel als waarden worden bedreigd. Overheden beschermen het erfgoed met regels en beperkingen aan de ene kant en met geld en kennis aan de andere kant. En ondernemers koesteren het erfgoed als inkomsten- of inspiratiebron.

### Zorg delen

In de huidige Monumentenwet, en straks Omgevingswet en Erfgoedwet, ligt de verantwoordelijkheid voor het erfgoed in eerste instantie bij de eigenaar. Op hem of haar rust een zorgplicht voor het erfgoed dat wij als samenleving willen bewaren voor toekomstige generaties. Bij wijzigingen en ingrepen die vergunningplichtig zijn, moet de eigenaar zelf in beeld brengen wat de actuele cultuurhistorische waarden zijn en aangeven hoe hij daar mee om wil gaan. De overheid deelt in die zorg door informatie en kennis te delen die zij beschikbaar heeft.

*“Het Informatiehuis biedt een kans om kennis en informatie over cultuurhistorische waarden samen te brengen, zodat Nederland nog beter invulling kan geven aan zijn zorgplicht.”*

Het Informatiehuis erkent de gedeelde zorg en is er voor iedereen die participeert in de zorg voor het erfgoed, zoals:

- de ambtenaar die een omgevingsvisie of bestemmingsplan opstelt
- de monumenteigenaar die een vergunning aanvraagt voor een aanbouw
- de monumentencommissie die een plan beoordeelt
- de vrijwilliger die zich inzet voor industrieel erfgoed
- de projectontwikkelaar die appartementen in een kerk wil realiseren
- de architect die de restauratie van een herenhuis voorbereidt

# Erfgoedzorg is gedeelde zorg

## Bundeling van cultuurhistorische waarden

### Palet aan waarden

Of iets van waarde is, wordt op verschillende niveaus bepaald. Op het hoogste niveau prijkt het werelderfgoed, gevolgd door erfgoed van nationaal, provinciaal of gemeentelijk belang. Ook de manier waarop het erfgoed wordt beschermd is divers. De laatste jaren is sterk ingezet op het gebruik van ruimtelijk instrumentarium om erfgoed te beschermen. Cultuurhistorische waarden zijn opgenomen in bestemmingsplannen als te behouden kenmerken van een wijk, dorp of buitengebied. Daarnaast zijn al sinds de jaren zestig van de vorige eeuw gebouwen en archeologische vindplaatsen aangewezen als rijks-, provinciaal of gemeentelijk monument. Dit is geregeld in de Monumentenwet en in provinciale en lokale verordeningen. Om eigenaren te ondersteunen in de zorg voor het erfgoed hebben het Rijk, de provincies en gemeenten verschillende financiële regelingen getroffen. Hoewel het totaal van alle waarden, beschermingsvormen en stimuleringsmaatregelen oogt als een rijk pallet, is het voor buitenstaanders vaak lastig om zich daar een weg in te vinden.

*“Het Informatiehuis respecteert de couleur locale in de erfgoedzorg en biedt ruimte aan lokaal beleid en regelgeving naast de nationale spelregels.”*

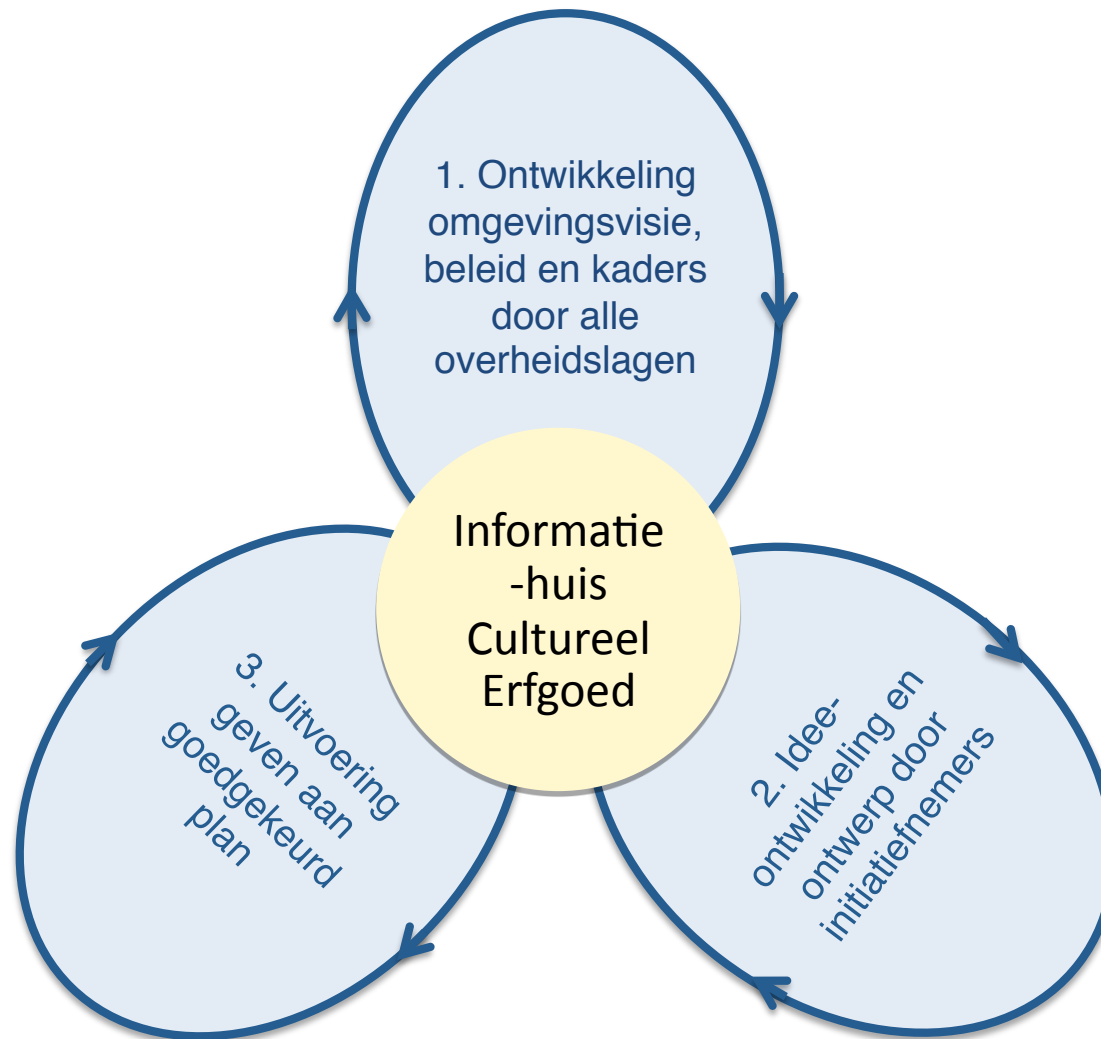
### Couleur locale

De monumentenzorg kent een sterke couleur locale. De zorg voor ons erfgoed als maatschappelijk belang is decentraal georganiseerd. Erfgoed is voor veel gemeenten van belang als identiteitsdrager, inkomstenbron en voor het vestigingsklimaat. Gemeenten hebben daarom meestal een eigen erfgoedbeleid en monumentenverordening in aanvulling op nationale regelgeving. De gemeente waakt daarnaast als vergunningverlener en handhaver over de omgang met monumenten en andere cultuurhistorische waarden. De andere overheden bieden ondersteuning als adviseur en kennisbron.

*“Het Informatiehuis biedt een kans om centraal alle bronbestanden met waarden te ontsluiten, met daaraan gekoppeld de wijze waarop ze zijn beschermd en de regelingen die er zijn om behoud te stimuleren.”*

# *Cultuurhistorie: altijd, overal, voor iedereen*

Kaderstelling, initiatief, uitvoering (1)



# *Cultuurhistorie: altijd, overal, voor iedereen*

## Kaderstelling, initiatief, uitvoering (2)

Het Informatiehuis Cultureel Erfgoed brengt kennis en informatie over cultuurhistorische waarden samen, zodat de overheden, initiatiefnemers én uitvoerders op een goede manier invulling kunnen geven aan hun zorgplicht.

### 1. Overheden stellen de kaders

Rijk, provincies en gemeenten stellen regels vast voor de fysieke leefomgeving en maken omgevingsvisies. Hierbij moeten de overheden rekening houden met cultureel erfgoed. Toegang tot een speciaal hiervoor ingerichte kennisinfrastructuur beperkt de onderzoekslast. Dit geldt ook voor de partijen aan wie de overheden het maken van beleid, regels en plannen uitbesteden, zoals dienstverleners op het gebied van planologie, stedenbouwkunde, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling.

De kaders en regels gelden voor alle burgers, bedrijven, overheden en instellingen en vertalen zich vaak in een vergunningplicht. Voorbeeld: een gemeente weet waar archeologische waarden zijn te verwachten en neemt een aanlegvergunningstelstel op in het omgevingsplan.

### 2. Initiatiefnemers ruimtelijke ingrepen hebben kennis

Wil je een stal bouwen, een monument verbouwen, fietspad aanleggen, fabriek herbestemmen? Initiatiefnemers van ruimtelijke ingrepen moeten voldoen aan de gestelde kaders én weet hebben van de aanwezige erfgoedwaarden. Hierover informeren zij zich in een vroeg stadium. Met de juiste kennis op het juiste moment (weten wat kan en mag) bij de juiste actoren starten initiatieven met een reële 'mindset'. Het vergemakkelijkt het proces van vergunningverlening en beperkt onderzoekslasten. Kortom, de kwaliteit van de initiatieven verbetert. Bij de idee-ontwikkeling en ontwerpfase maken initiatiefnemers gebruik van dienstverleners, zoals architecten, project- en gebiedsontwikkelaars, restauratie-adviseurs en archeologen. Deze partijen gebruiken dezelfde cultuurhistorische informatie als de vergunningverlenende overheid.

### 3. Uitvoerders zijn goed geïnformeerd

Bij het maken van offertes, voorbereiding van het werk en bij uitvoering daarvan hebben uitvoerders, zoals opgravingsbedrijven, bouwhistorici, restauratieaannemers, baat bij kennis over cultuurhistorische waarden én de wijze waarop daarmee kan worden omgegaan (normen voor de uitvoering, handreikingen en best practices). Dit bevordert de kwaliteit van de uitvoering, werkt kostenbesparend en voorkomt onenigheid tussen opdrachtgevers, uitvoerders en bevoegde gezagen. Kortom, in één keer goed, zonder gedoe.

# 3

## Welke data?

*Cultuurhistorische data*

*Maak kennis met Roy, ontwikkelend aannemer*

*Erfgoedvraagstukken van nu*

*Historisch landschap, archeologie, monumenten*

*Vraag en informatieaanbod*



# Cultuurhistorische data

## Vele actuele en bruikbare datasets

De kennis die de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ontwikkelt is gericht op toepassing in de praktijk van de erfgoedzorg. Die zorg strekt zich uit van behoud en beheer tot ontwikkeling, toegankelijkheid en gebruik van erfgoed. De Rijksdienst verzamelt daartoe de benodigde kennis, ontwikkelt ontbrekende kennis, maakt de kennis beschikbaar en deelt de eigen ervaring.

De RCE beschikt over grote hoeveelheden en zeer gevarieerde data over het Nederlands erfgoed. Diverse datasets bevatten informatie over gebouwde monumenten en complexen (o.a. monumentenregister, wederopbouwdatabank), cultuurlandschappen (o.a. cultuurhistorische waardenkaarten, beschermde stads- en dorpsgezichten), archeologie (landschappenkaarten), interieurs, de kunstcollectie, subsidiemogelijkheden voor onderhoud monumenten. De lijst met onderwerpen(aandachtsgebieden) wordt voortdurend verrijkt, mede door initiatieven van burgers, bevoegde gezagen en bedrijven.

Veel van de kennis die is verzameld en ontwikkeld is opgeschreven in publicaties, rapporten, adviezen en praktijkvoorbeelden. De meeste kennis is toegankelijk via digitale informatie- en kennisproducten, zoals het monumentenregister, de Erfgoedmonitor, de bibliotheekcatalogus en de Digitale Collectie Nederland.

### Erfgoedvraagstukken van nu

Kennisontwikkeling en onderzoek bij de RCE zijn oplossingsgericht en spelen in op actuele vragen uit de erfgoedwereld of op geconstateerde kennislacunes. De opgedane kennis op bijvoorbeeld de thema's Religieus erfgoed en aardschokken in Groningen zijn goed bruikbaar voor iedereen die bij deze onderwerpen betrokken is.

### Data in het monumentenregister (62.500 panden en objecten):

- Monumentnummer
- Beschermingsstatus
- Omschrijving
- Plaatselijke aanduiding (adres)
- Kadastrale aanduiding (perceel)
- Inschrijvingsgegevens
- Complexnummer (indien van toepassing)

Aangesloten op het Informatiehuis Cultureel Erfgoed wordt in ieder geval data die nodig is voor de uitvoering van de Omgevingswet: Archis en Monumentenregister.

Nu is nog onduidelijk welke data precies via het Informatiehuis beschikbaar is. Zeker is dat deze data vanuit de RCE, provincies én gemeenten komt.

# Cultuurhistorische data

## Voorbeelden informatiebronnen

### De Erfgoedmonitor

presenteert feiten en cijfers over het erfgoed. Deze monitor is een instrument voor beleidsmakers. Momenteel zijn er 106 indicatoren beschikbaar.

[erfgoedmonitor.nl](http://erfgoedmonitor.nl)

### Sociaal Cultureel Planbureau

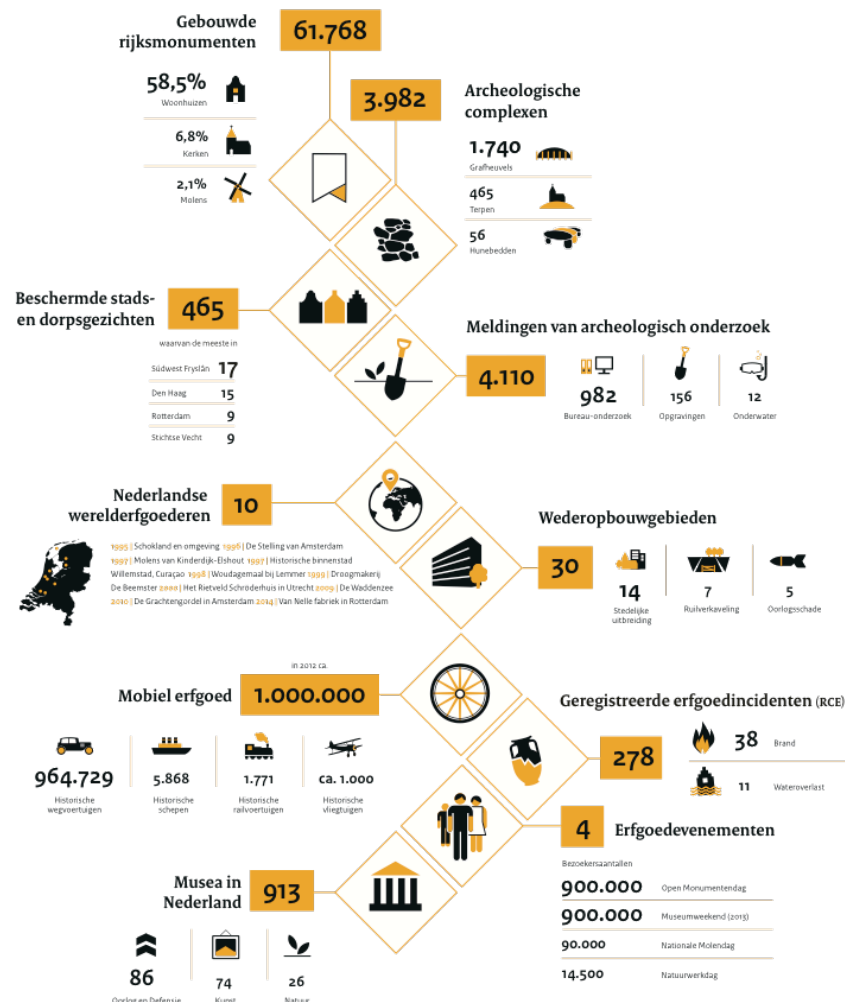
presenteert feiten en cijfers over erfgoedbeoefening en erfgoedbelangstelling.

## Rapport 'Gisteren Vandaag' april 2015

### Handreiking erfgoed en ruimte

is ontwikkeld om vakmensen bij gemeenten en adviesbureaus te ondersteunen bij de uitvoering van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). De handreiking bevat onder meer voorbeeldregels die gemeenten verder kunnen uitwerken voor hun eigen bestemmingsplannen. Deze regels zijn juridisch getoetst.

[handreikingerfgoedenruimte.nl](http://handreikingerfgoedenruimte.nl)



## Erfgoedmonitor.nl

Feiten en cijfers over ons erfgoed per 1 januari 2015

Op Erfgoedmonitor.nl vindt u feiten en cijfers over het erfgoed in Nederland. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verzamelt data over monumenten, archeologie, cultuurlandschap, musea en collecties. Deze monitor biedt een landelijk overzicht van de

staat en ontwikkeling van het Nederlandse erfgoed. In het begin van het nieuwe jaar kijken we terug en zetten we een aantal erfgoedfeiten in de schijnwerpers. Op Erfgoedmonitor.nl vindt u meer informatie over deze en andere onderwerpen.

# *Maak kennis met Roy, ontwikkelend aannemer*



**Aannemer verkent de mogelijkheden een leegstaand kerkgebouw te kopen en herbestemmen**



Roy Verdun is een ontwikkelende aannemer. Hij heeft zijn oog laten vallen op een middelgrote kerk in het centrum van een van de Hanzesteden. Hij ziet kansen in een combinatie van functies, bestaande uit horeca, retail en een dansschool. De kerk staat al jaren leeg en de protestantse gemeente is bereid het kerkgebouw te verkopen.

Toen een paar jaar geleden de crisis intrad en de aannemerij van Roy net als veel andere bouwbedrijven in zwaar weer terechtkwam, heeft hij het roer omgegooid. Recent heeft hij het eerste project opgeleverd waarbij hij zelf de ontwikkelaar, aannemer en mede-investeerder was. Zijn financiële reserves zijn beperkt, dus hij moet snel kunnen schakelen en probeert op voorhand zo veel mogelijk risico's uit te schakelen.

Roy twijfelt. Een van de grootste risico's is in zijn ogen de gemeente. De kerk is een rijksmonument en Roy heeft gehoord dat je dan nog geen spijker in de muur mag slaan. Bovendien moet de gemeente willen meewerken aan een bestemmingswijziging, verwacht hij problemen met parkeren en de brandweer.

Via het sterk vernieuwde digitale omgevingsloket, dat nu aangesloten is op de Informatiehuizen, loopt hij met een paar muisklikken door een beslisboom en krijgt hij keurig in beeld voor welke aspecten hij een omgevingsvergunning moet aanvragen. Ook wordt hem geadviseerd om gelijktijdig met de aanvraag voor de omgevingsvergunning een horecavergunning aan te vragen en een gebruiksmelding te doen i.v.m. brandveilig gebruik van het gebouw.

# *Maak kennis met Roy, ontwikkelend aannemer*



**Aannemer verkent de mogelijkheden een leegstaand kerkgebouw te kopen en herbestemmen**

Binnen dat zelfde omgevingsloket vindt Roy ook informatie over de bewuste kerk. De informatie is echter zeer summier. Het gaat om een neogotische kerk uit het midden van de 19e eeuw met gestukadoorde houten kruisribgewelven. Daar wordt Roy niet veel wijzer van. Hij leest bovendien dat iemand die een monument ingrijpend wil verbouwen zelf inzicht moet geven in de monumentale waarden en de effecten van zijn plannen. Er staat bij welk onderzoek hij kan laten uitvoeren en hoe hij een onderzoeksbureau kan vinden.

Roy staat op het punt af te haken als hij rechts in beeld een aantal foto's ziet van herbestemde kerken. Er is een handreiking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed over functieverandering van kerken. Het verhaal over de spijker blijkt niet te kloppen. Niet alles kan, maar er kan veel meer dan Roy had gedacht. Zijn interesse neemt verder toe als hij ook nog ergens de woorden 'subsidie voor herbestemmingsonderzoek' ziet staan met pal daaronder iets over een goedkope restauratiehypothek speciaal voor rijksmonumenten.

Op basis van de informatie die hij heeft gevonden heeft Roy besloten voorlopig van de koop af te zien. Hij is enthousiast over het plan, maar weet inmiddels ook dat de vergunningprocedure 26 weken kan duren. Hij is niet in staat om die periode financieel te overbruggen. Daarom gaat hij eerst op zoek naar een financiële partner en gaat hij samen met het Nationaal Restauratiefonds verkennen welke verdere financieringsmogelijkheden er zijn.

## **Het Informatiehuis biedt Roy:**

- inzicht in procedure omgevingsvergunning
- advies vergunning voor horeca aan te vragen en gebruiksmelding te doen
- informatie over de kerk als monument
- inzicht in benodigd onderzoek naar de effecten van zijn plannen
- een lijst met onderzoeksbureaus
- handreiking van de RCE over herbestemming van kerken
- subsidietips

# *Erfgoedvraagstukken van nu (voorbeelden)*

## **Beleidsopgaven en belanghebbenden bedienen met data uit het Informatiehuis Cultureel Erfgoed**

### Erfgoedmonitor

Voor de Erfgoedmonitor worden nu gegevens verzameld uit diverse bronnen bij de RCE en uit externe bronnen. Een aantal van de RCE-bronnen levert straks ook data aan het Informatiehuis Cultureel Erfgoed, zoals het monumentenregister of Archis. Deze data kan straks dus rechtstreeks via het Informatiehuis worden ontsloten.

Het belang van het Informatiehuis voor de Erfgoedmonitor wordt nog groter als via dit huis ook data is te ontsluiten die nu nog moeilijk of niet-landsdekkend ontsloten is, bijvoorbeeld over gemeentelijke monumenten. Het Informatiehuis zal, kortom, allerlei data kunnen genereren voor de Erfgoedmonitor, dat daarna - indien mogelijk en relevant - weer als monitorinformatie kan worden 'teruggegeven' aan het Informatiehuis.

### Agenda Toekomst Religieus Erfgoed

De wethouder monumentenbeleid van een middelgrote stad wil een toekomstvisie opstellen voor de monumentale kerken in zijn gemeente. Dit om pro-actief te kunnen zijn, en niet te moeten reageren op incidenten rond de voorgenomen afstoting of mogelijke sloop van een kerk. Hij zet zijn ambtenaren aan het werk. Die vinden via de Laan voor de Leefomgeving in het Informatiehuis Cultureel Erfgoed relevante data over alle als monument beschermde kerken in hun gemeenten.

Ook vinden ze voorbeelden van andere kerkenvisies elders, van goede herbestemmingen, en informatie over subsidies voor haalbaarheidsonderzoeken, herbestemming, wind- en waterdicht houden en instandhouding en restauratie. Genoeg munitie om zelf een goede, eigen kerkenvisie te kunnen maken.

# *Erfgoedvraagstukken van nu (voorbeelden)*

## Beleidsopgaven en belanghebbenden bedienen met data uit het Informatiehuis Cultureel Erfgoed

### Erfgoed en Ruimte

Een provincie wil een (snel)weg aanleggen. De ambtenaren van de provincie kunnen op de Laan voor de Leefomgeving informatie vinden over het hele gebied dat mogelijk geraakt gaat worden door deze weg. Op grond van de informatie die ze daar vinden kunnen ze een keuze maken voor een variant van de weg die het beste past in de omgeving. Ze krijgen informatie over de aard van het landschap, de grootschalige erfgoedstructuren die daar liggen (bijvoorbeeld historische polders, werelderfgoed of verdedigingslinies). Ze krijgen inspirerende voorbeelden van inpassing. En ze krijgen informatie over beperkingen: archeologische monumenten en rijksmonumenten.

Een waterschap moet extra waterberging realiseren. Ook hier geldt dat de betreffende medewerkers al in het stadium van ontwerp van de waterberging en de keuze voor de plek relevante informatie kunnen vinden. Bijvoorbeeld over plekken waar historisch water werd geborgen, zoals (voormalige) watermolenvijvers of inundatiegebieden. Ze vinden inspirerende voorbeelden van historische oplossingen in een eigentijds jasje.

Ze vinden concrete tools en kennis zoals hoogtekaarten, archeologische verwachtingkaarten, atlas van het landschap. Ze krijgen informatie over beperkingen: archeologische monumenten en rijksmonumenten.

### Aardschokken Groningen

De dorpsvereniging en de lokale heemkundekring in een Gronings dorp willen het initiatief nemen om het dorp aardbevingsbesteding te maken, en willen beginnen met een plan voor het cultureel erfgoed. Via het vernieuwde omgevingsloket dat aangesloten is op het Informatiehuis Cultureel Erfgoed, vinden ze informatie over het door Rijk, provincie en gemeente beschermde cultureel erfgoed (monumenten, dorpsgezichten en cultuurlandschappen) en verwachte archeologische waarden. Voorgesteld wordt eerst de monumenten en de publieke ruimte in het dorpshart op te knappen, en deze meteen ook te verduurzamen. In het Informatiehuis vindt men vervolgens informatie over procedures, vergunningen en mogelijke subsidies, materiaal over het energetisch verbeteren van monumenten, herbestemming en restauratiekwaliteit.

# *Erfgoedvraagstukken van nu (voorbeelden)*

## **Beleidsopgaven en belanghebbenden bedienen met data uit het Informatiehuis Cultureel Erfgoed**

### Vergunning en advies - archeologie

Een boer wil een grote ligstal bouwen op een als archeologisch rijksmonument beschermde terp. Hij schakelt voor de planvoorbereiding een adviseur in. Deze gaat op zoek naar relevante informatie en vindt via de Laan van de Leefomgeving het gemeentelijk omgevingsplan. En hij achterhaalt dat de stal op een archeologisch rijksmonument komt te staan en dat voor de bouw ervan een omgevingsvergunning nodig is. Vervolgens vindt hij via het Informatiehuis Cultureel Erfgoed informatie m.b.t. de monumentaanwijzing (aanwijzingsbesluit, redengevende omschrijving), eventuele vondstmeldingen en eerdere opgravingsrapporten of oude topografische kaarten. Maar ook informatie over diverse vormen van archeologisch onderzoek. Verder vindt hij hier ook informatie over subsidie voor onderhoud, richtlijnen voor goed beheer en inspirerende praktijkvoorbeelden.

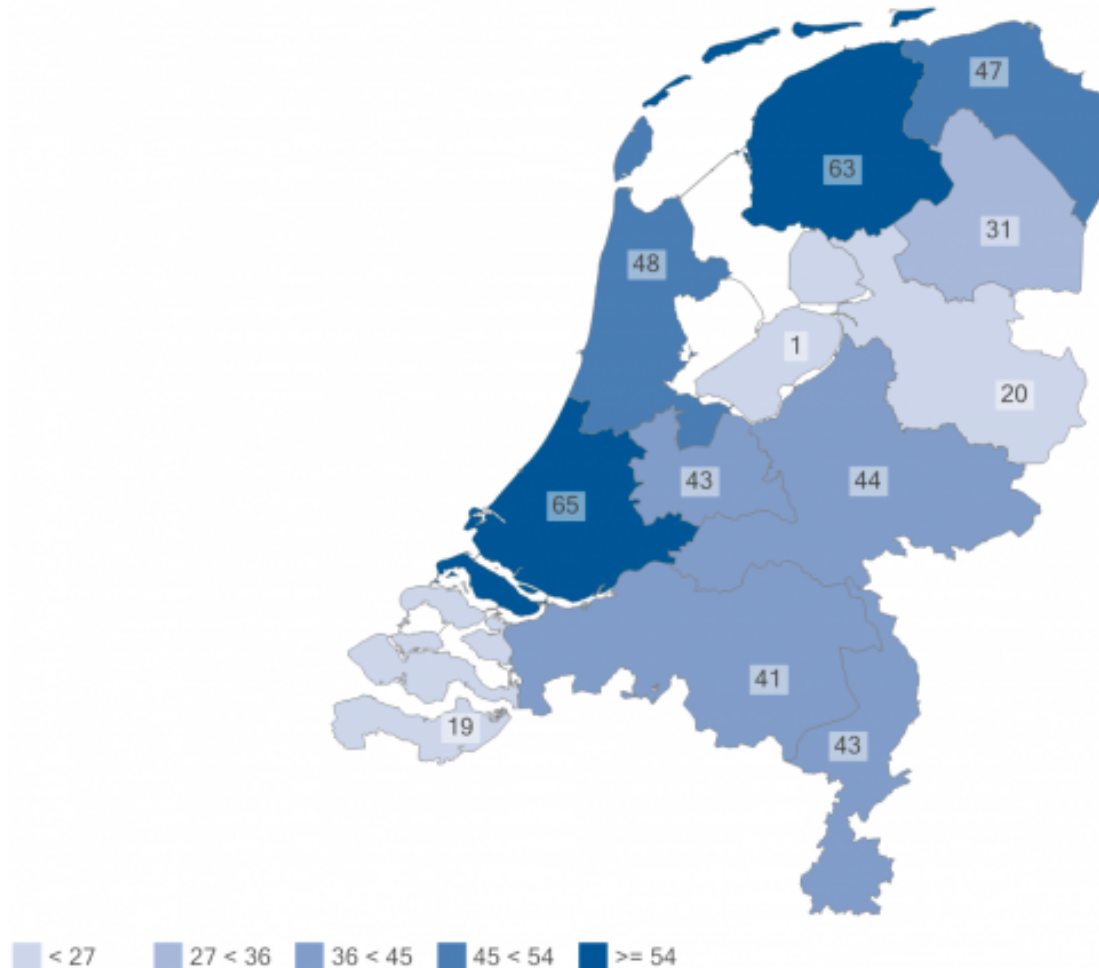
De adviseur maakt een plan voor de stal en vraagt bij de gemeente een omgevingsvergunning aan. De gemeente neemt de aanvraag in behandeling en vindt bij oriëntatie in het Informatiehuis Cultureel Erfgoed dezelfde informatie als de adviseur van de boer. De gemeente vraagt advies aan de RCE. Ook daar kijkt men in het Informatiehuis. De RCE geeft vervolgens advies aan de gemeente, die op basis daarvan de vergunning verleent (of weigert). Als de vergunning wordt verleend, zullen daaraan vermoedelijk voorwaarden verbonden zijn. Als een voorwaarde aanvullend bureau- of veldonderzoek (van booronderzoek tot een volledige opgraving) is, moeten de onderzoeksresultaten - via de Laan - worden gemeld. Deze komen vervolgens beschikbaar in het Informatiehuis Cultureel Erfgoed. En ten slotte zal ook de verleende vergunning weer ergens raadpleegbaar (moeten) zijn via de Laan.



# Historisch landschap

## Voorbeelden van belangrijke kwantitatieve culturele informatie

Beschermde stads- en dorpsgezichten totaal aantal aangewezen 2014 - Provincies



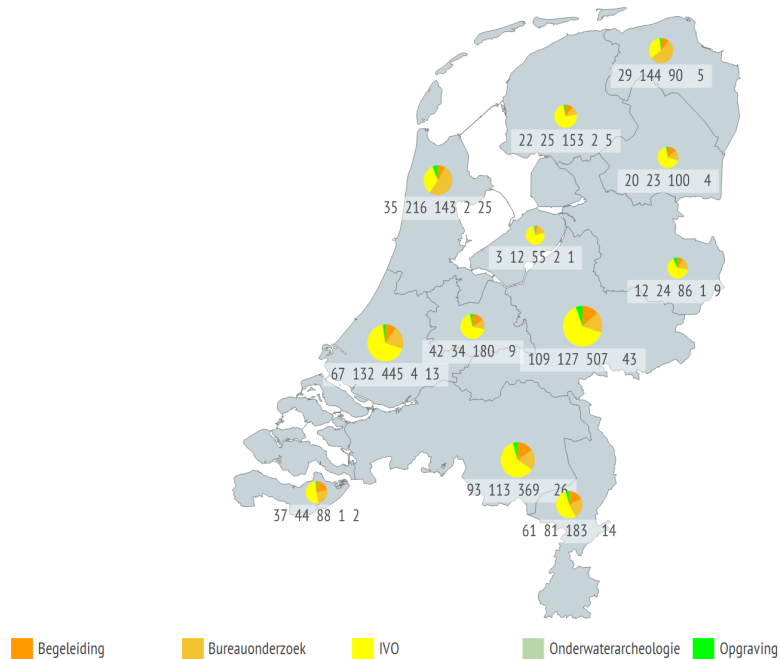
Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

- 465 beschermde rijksstads- en dorpsgezichten
- Beschermde stads- en dorpsgezichten op gemeentelijk niveau
- 30 wederopbouwgebieden van nationaal belang: 7 wederopbouwkeren, 15 naoorlogse woonwijken en 8 landelijke gebieden
- 550 historische buitenplaatsen
- Cultuurlandschappen, parken en tuinen
- Beschermde waardevolle landschapselementen
- Kunst in de openbare ruimte
- Archeologische landschappenkaart (RCE)
- Nationale parken (EZ)
- NSW landgoederen (EZ)
- Nationale Landschappen (Provincies)
- Top 100 historische geografie (Beekman stichting)
- Leestekens in het landschap: 300 elementen en hun verspreiding (Landschapsbeheer Nederland)
- Cultuurhistorisch gis met Cultgis: attentiegebieden, landschappen, regio's, deellandschappen en elementen per landschapsvormende functie (RCE)

# Archeologie

## Voorbeelden van belangrijke kwantitatieve culturele informatie

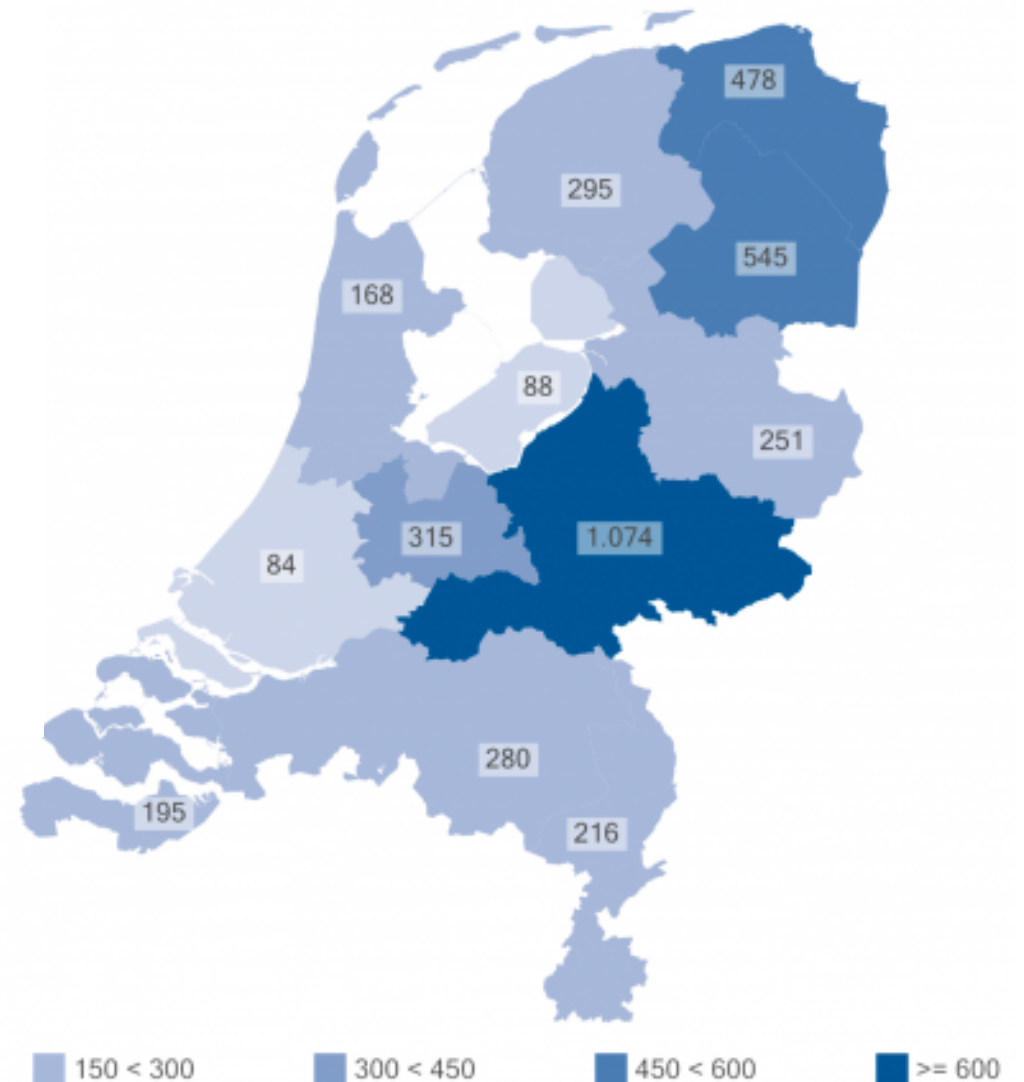
Archeologische onderzoeksmeldingen naar type per provincie 2014



Bron: RCE - Monumentenregister - ARCHIS

- Circa 1.500 archeologische rijksmonumenten bestaand uit circa 4.000 complexen (kerk, grafheuvel, nederzetting, Romeinse villa, etc)
- Circa 15.000 terreinen met archeologische waarde
- Meer dan 4.000 onderzoeksmeldingen in 2014

Archeologische complexen aantal 2014 - Provincies

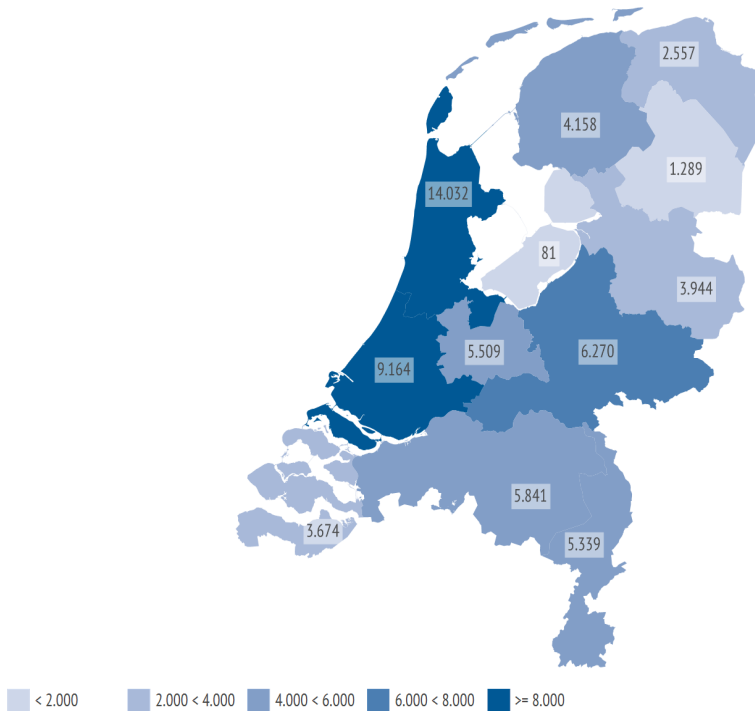


Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed - Monumentenregister - ARCHIS

# Monumenten

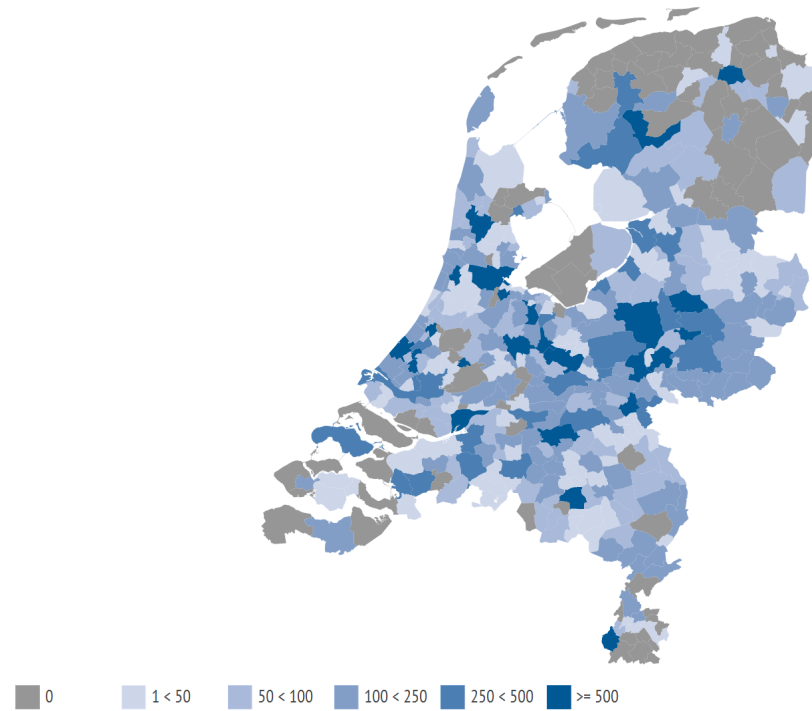
## Voorbeelden van belangrijke kwantitatieve culturele informatie

Actuele stand aantal rijksmonumenten per eind oktober 2015



Bron: RCE - Monumentenregister

Overzichtskaart aantal gemeentelijke monumenten - telling RCE (aantal volgens bron met hoogste prioriteit) 2015



Bron: RCE - Gemeentelijke monumenten

- 10 Werelderfgoederen, 8 kandidaten op de voorlopige lijst
- Bijna 62.000 gebouwde rijksmonumenten
- Circa 55.000 gemeentemonumenten
- Circa 900 provinciale monumenten (Noord-Holland en Drenthe)

# *Vraag en informatieaanbod*

## **Interactie, advisering en data beschikbaar voor vragen van alle niveaus**

De gebruikers van het Informatiehuis Cultureel Erfgoed zijn een gemêleerde groep van onder andere ambtenaren, eigenaren, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Hun vragen zijn net zo divers wat betreft onderwerp én het ruimtelijke niveau waarop deze betrekking hebben. Dit niveau kan variëren van grote infrastructuren tot aanpassingen op objectniveau.

Een medewerker bij een gemeente zoekt bijvoorbeeld naar een kaderstelling voor een omgevingsplan. Iemand bij de provincie wil input voor planvorming voor een nieuwe weg. Een ontwikkelaar heeft vragen over het herbestemmen van een kerk. Of de eigenaar van een monumentale boerderij heeft plannen voor het plaatsen van extra ramen in de gevel om meer licht binnen te laten.

Het Informatiehuis Cultureel Erfgoed wordt zo ingericht dat het op alle niveaus passende informatie biedt.

# Vraag en informatieaanbod

Interactie, advisering en data beschikbaar voor vragen van alle niveaus

Ruimtelijke **hoofd-** en subgeleding (niveau vraag)

Met wie contact?

Over wat?

Welke output (advies/data)?

## Superstructuur

Grootschalige infra met kunstwerken, landsdeel, EU-regio (land, water, spoor, lucht), EHS, HSL, Deltametropool, mainports, grote rivieren; thema's

Rijk (IenM, RWS), provincies, publiekrechtelijke lichamen, gemeenten, waterschappen, grondeigenaren, terreinbeheerders

Aanleg; uitbreidingsplannen, verbredingen; kwaliteitsverbetering landschapsbeeld; archeologisch onderzoek

***Te onderzoeken in volgende fase!***

## Structuur

Infrastructuur met kunstwerken (land, water, spoor), historische infra (linies, havens, dijken, rivieren, kanalen, tunnels, stations, vestingwerken), woonwijken, grachten, stadsparken, bedrijventerreinen, spoorwegemplacements, kazerne- en oefenterreinen; thema's

Eigenaren, Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen, recreatieschappen, terreinbeheerders, woningcorporaties, ontwikkelaars, ontwerpers, onderzoekers/adviseurs, uitvoerders, toezichthouders, omwonenden, belangengroepen

Aanleg, uitbreiding, vernieuwing infrastructuur; revitalisering gebieden/zones; kwaliteitsverbetering (stads)-landschapsbeeld; invulling gebiedsprogramma's; herbestemming en gebiedstransformatie; grootschalige restauraties; verduurzaming en vergroening; archeologisch onderzoek

***Te onderzoeken in volgende fase!***

## Substructuur

Infrastructuur met kunstwerken, stedenbouwkundige ensembles (straat, plein, woonblokken, plantsoenen, sluizen, bruggen, winkelcentra), oudheidkundige terreinen

Eigenaren, provincies (buitengebied), gemeenten (incl. grote monumentengemeenten en VGI), ontwikkelaars, ontwerpers, onderzoekers/adviseurs, uitvoerders, toezichthouders, omwonenden, belangengroepen

Kwaliteitsimpuls leefbaarheid, inrichtingsplannen; kwaliteit bestemmingsplannen; invulling programma's; stads- en dorpsgezichten; restauraties rood, grijs en groen erfgoed; verduurzaming en vergroening; archeologie

***Te onderzoeken in volgende fase!***

# Vraag en informatieaanbod

Interactie, advisering en data beschikbaar voor vragen van alle niveaus

Ruimtelijke **hoofd-** en subgeleding (niveau vraag)

Met wie contact?

Over wat?

Welke output (advies/data)?

## Object

Vastgoedobjecten (panden, kavels, infrastructuurobjecten, tuinen, torens, archeologische sites, enz)

Gemeenten, eigenaren (particulieren, bedrijven)

Restauratieplannen; herbestemming en transformatie; uitvoeringskwaliteit; onderzoek; richtlijnen; wet- en regelgeving; advies; best practices

***Te onderzoeken in volgende fase!***

## Element

Straatmeubilair, inrichting, aankleding

Monumenteigenaren, gemeenten (incl. grote monumentengemeenten en VGI), welstandscommissies, erfgoedbeheerders, ontwikkelaars, ontwerpers, onderzoekers/ adviseurs, uitvoerders, toezichthouders, omwonenden, belangengroepen

Kwaliteit leefomgeving; onderhoud, vervanging

***Te onderzoeken in volgende fase!***

# 4

## Wat is nodig voor het Informatiehuis CE?

*Bouwen aan online dienstverlening erfgoedketen*

*Maak kennis met Klaas, gemeenteambtenaar*

*Randvoorwaardelijke factoren*

*Wat zoekt de erfgoedbetrokkene online?*

*Wat verwacht gebruiker van het Informatiehuis?*

*Het Informatiehuis is onderdeel van een keten*

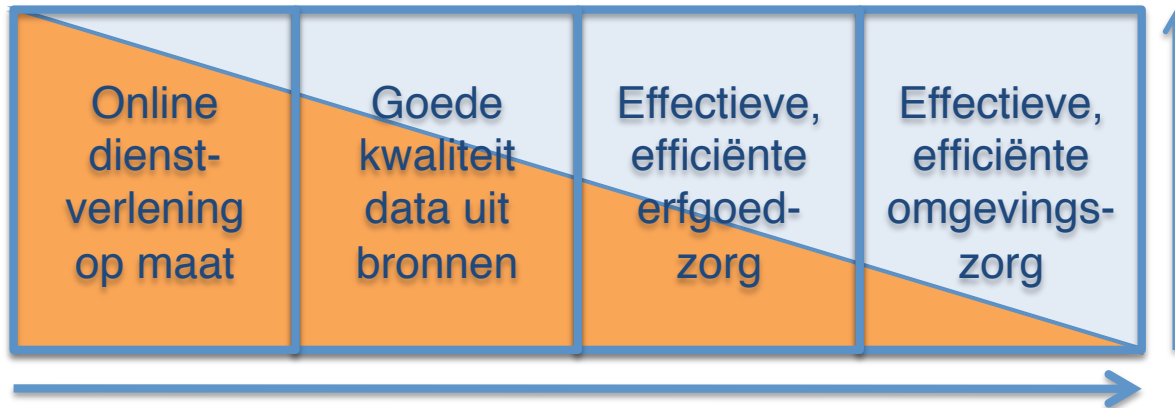
*Opbouw en werking Informatiehuis*

*Ontwikkelplateaus*



# Bouwen aan online dienstverlening erfgoedketen

Informatie- en interactiediensten ontwikkelen vanuit de vraag



Uiteenlopende mensen die betrokken zijn bij erfgoed melden zich bij een op het Informatiehuis aangesloten portal. Wie zijn zij? Welke vragen stellen zij? Met welk doel? En wat speelt er op de achtergrond? Een concrete vraag zet tal van processen in werking die uiteindelijk leiden tot advies op maat. Het proces start bij de gebruiker en zijn vraag, en niet bij de bronnen en vervolgens online aanbod, zoals nu de praktijk is.

Een dergelijk (omgekeerd) systeem of huis realiseren is een enorme opgave. Het begint met te beseffen dat er veel soorten gebruikers zijn, bij potentiële gebruikers in beeld komen, hun vertrouwen krijgen, privacy waarborgen, et cetera. En naast het gebruikersdeel is er ook de data-organisatie en organisatieontwikkeling: de data op orde hebben en houden, een goede data-infrastructuur, aansluiten op andere delen van de keten of Informatiehuizen (interoperabiliteit) en gaan ontwikkelen van de nieuwe bestuurlijke rollen huismeester en bronhouder.

Kortom: wat is nodig voor een goed functionerend Informatiehuis Cultureel Erfgoed?

**De gebruiker en zijn vraag begrijpen, met accurate data hierop reageren en dit voor de hele keten realiseren... met als doel een goede omgevingszorg.**

**De rol van de huismeester!**

# *Maak kennis met Klaas, gemeenteambtenaar*



**Ambtenaar geeft extern bureau de opdracht een omgevingsvisie en -plan op te stellen**



De gemeente Ommeland wil zich verder ontwikkelen tot een groene, gastvrije verblijfsgemeente met een zichtbaar verleden. Klaas van Wisse, medewerker ruimtelijke ordening van de gemeente Ommeland, heeft aan een extern adviesbureau opdracht gegeven om een omgevingsvisie en -plan op te stellen voor het hele grondgebied van de gemeente. Het bureau moet alle ambities uit diverse beleidsterreinen bundelen die een weerslag hebben op de ruimtelijke ontwikkeling en deze vertalen naar een plankaart.

Het omgevingsplan is echter meer dan een optelsom van verordeningen en bestemmingsplannen. De gemeente wil meer gaan sturen op de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. Dit moet in de omgevingsvisie en het -plan tot uitdrukking komen. Klaas wil daarom dat het adviesbureau eerst een nieuwe, integrale basiskaart maakt van de ruimtelijke kwaliteit, met aandacht voor de groenstructuur, de cultuurhistorische waarden en de beeldkwaliteit.

Zo kent de gemeente Ommeland maar liefst vier pittoreske dorpskernen, waarvan één de status heeft van een beschermd stads- en dorpsgezicht. De kerk in dat dorpje is een rijksmonument en de gemeente heeft onlangs nog een aantal panden rond het kerkplein gemeentelijk monument gemaakt.

Maar de gemeente heeft nog meer kwaliteiten die nu nog niet voldoende worden onderkend, zoals het kleinschalige coulisselandschap met oude houtwallen, sloten en beekjes. De wethouder vindt het belangrijk dat alle waarden in beeld komen.

# *Maak kennis met Klaas, gemeenteammbtenaar*



**Ambtenaar geeft extern bureau de opdracht een omgevingsvisie en -plan op te stellen**

Klaas was in eerste instantie best verbaasd over de offerte van het adviesbureau. Die was naar zijn idee veel te laag. Vroeger was het samenstellen van zo'n basiskaart een behoorlijk intensieve klus, omdat overal informatie moest worden opgevraagd en gecombineerd. Tegenwoordig echter kunnen partijen die gebruik maken van de websites die aangesloten zijn op de informatiehuizen alle benodigde bronnen met een paar muisklikken in de eigen werkomgeving binnenhalen.

In een handreiking staat hoe die waarden kunnen worden vertaald naar het omgevingsplan. Klaas ziet uit naar het resultaat. Een goede verbeelding van alle waarden is namelijk ook van belang omdat de gemeente Ommeland veel ruimte wil geven aan initiatieven van burgers en ondernemers die de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid versterken. Die speelruimte kan alleen worden geboden als de informatievoorziening op orde is en duidelijk is welke waarden de gemeente wil behouden.

## **Het Informatiehuis biedt Klaas:**

- ontsluiting van alle cultuurhistorische waarden in een gebied in één oogopslag
- export van relevante gegevens naar eigen werkomgeving
- handreiking cultuurhistorische waarden in omgevingsplannen en bronnen

# Randvoorwaardelijke factoren

## Cruciale noties voor het succesvol aanbieden van erfgoedkennis en -informatie

- |    |                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. | Gebeurtenis en informatie-behoefte    | Gebeurtenissen waarin een kluwen van onderwerpen (veelal niet cultuurhistorisch gerelateerd) relevant wordt: deze onderwerpen moeten in beeld komen en er moet informatie over worden verzameld.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 2. | Duizenden doelgroepen                 | Elke betrokkene maakt zijn eigen informatiereis, bepaald door de gebeurtenis (en wat daarbij relevant is), de plaats waar iemand is, kenmerken van de persoon (niet in de laatste plaats diens gemoedstoestand), de relaties die hij heeft en een samenloop van omstandigheden. Al deze factoren zijn variabel en in de tijd dynamisch (een gemoedstoestand kan bijvoorbeeld wijzigen). Dat betekent dat er geen sprake is van stabiele doelgroepen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 3. | Cultuurhistorie niet vanzelf in beeld | De individuele reis loopt vanuit oriëntatie via een steeds verder ingekaderd zoekproces waarin voornemens tot actie uitkristalliseren naar het moment waarop uiteindelijk (trans)acties kunnen plaatsvinden. Cultuurhistorie is niet vanzelf in beeld. Het is zaak dat zulke onderwerpen in ieder geval tijdig op de agenda van de belanghebbende komen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 4. | Zorg dat je op de agenda komt         | <p>'Cultuurhistorie' is niet vanzelfsprekend 'top of mind' en betrokkene richt zich zelden als eerste tot de RCE (de contactfrequentie is immers laag, de gevoelde afstand nogal eens groot). Willen we ervoor zorgen dat de cultuurhistorisch relevante onderwerpen op de agenda komen om erfgoedzorg te versterken, dan zijn er twee mechanismen om deze onder de aandacht te brengen.</p> <p>Relevante onderwerpen via anderen onder de aandacht brengen (zowel het attenderen op cultuurhistorische relevantie als het informeren over mogelijke implicaties). Die 'anderen' kunnen eerder in beeld zijn vanwege een bestaande relatie (nabijheid en vertrouwen), vertegenwoordiging van (meer acute) belangen en zo meer.</p> <p>Actief zoeken naar betrokkenen die aandacht nodig hebben. Dat kan bijvoorbeeld door middel van profiling en big data. Hierbij ontdekken welke informatie we kunnen en mogen gebruiken, wie het betreft, wat het belang is, en welke interventies passen in en met de erfgoedketen. Expertise van projectontwikkelaars hierbij betrekken om tot een aanpak te komen.</p> |

# Randvoorwaardelijke factoren

## Cruciale noties voor het succesvol aanbieden van erfgoedkennis en -informatie

5.

Meeliften in het ecosysteem

Per saldo zien we als het ware een informatie-ecosysteem waar cultureel erfgoed zelden in het centrum aanwezig is. Daaruit volgt het principe dat wij ervoor zorgen dat onze informatie via anderen daar kan komen waar de (zoek/vind) actie is. Zo versterken wij de zorg voor erfgoed met digitale middelen. En wij stimuleren dat de erfgoedketen actief op zoek gaat naar betrokkenen die onvoldoende door hun omgeving worden geholpen.
6.

Interoperabiliteit op basis van informatie-halffabrikaten

Anderen faciliteren in het aanbieden van onze informatie impliceert dat we inzetten op content-interoperabiliteit. We bieden stukjes informatie aan die door anderen zijn in te passen in hun informatieproducten en adviesdiensten. Productie en marketing (bijvoorbeeld op basis van de principes van Cialdini: sociale bewijskracht, wederkerigheid, commitment/consistentie, sympathie, autoriteit en schaarste) van herbruikbare content wordt de kern van onze informatiediensten. We ontwikkelen daarvoor met ketenpartijen een infrastructuur van informatie-halffabrikaten.
7.

Leren

De wereld verandert voortdurend. Er komen nieuwe gebeurtenissen met gevolgen voor cultureel erfgoed, regelgeving wijzigt en maatschappelijke verbanden evolueren. Dat betekent dat we ons informatieaanbod en onze verhouding tot het intermediaire netwerk steeds aan die factoren aanpassen.

We zien daarbij het intermediaire netwerk niet alleen als een afzetkanaal waarlangs we burgers en bedrijven op maat kunnen bereiken, maar ook als bron waaruit we feedback kunnen krijgen over wat speelt en wat werkt. Op die basis moeten we ons aanbod van informatie aanscherpen.

Zo weten we steeds welke nieuwe onderwerpen relevant zijn, welke nuances aandacht vergen en langs welke weg informatie daar komt waar deze moet zijn. De interacties tussen de partijen in het informatienetwerk zijn te zien als co-creatie: samen bouwen aan informatie die aansluit op de behoefte van betrokkenen bij cultureel erfgoed.

# Randvoorwaardelijke factoren

## Cruciale noties voor het succesvol aanbieden van erfgoedkennis en -informatie

8.

Vertrouwen als (merk)waarde

Vertrouwen is belangrijk voor wie op zoek is naar zekerheid. Vertrouwen in het tijdig attenderen, het geven van de juiste informatie en in het respecteren van de privacy. Privacy respecteren we door zichtbaar zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens; een reden om het domein waarin we niet-persoonsgebonden informatie aanbieden duidelijk te onderscheiden van het domein waarin persoonsgebonden gegevens beschikbaar zijn.

Juistheid van informatie is in een netwerk van informatieverstrekkers en adviseurs minder makkelijk te garanderen. De verwijzing (bijvoorbeeld op basis van huisstijl) in intermediaire informatievoorziening naar de RCE of gemeenten (merkwaarde 'betrouwbaar') kan vertrouwen geven. Mogelijk zullen we ook andere mechanismen moeten ontwikkelen, zoals consequente bronvermelding, het toevoegen van een betrouwbaarheidskenmerk aan informatie die voor de burger belangrijk is of het certificeren van spelers in het netwerk. Dit natuurlijk samen met ketenpartijen binnen het ruimtelijk domein en erfgoedveld.
9.

Van Attentie, via Informatie (Interactie), naar Transactie

De reis van de klant loopt steeds langs drie stations: attentie, informatie en (eventueel) transactie. Elk van deze stations heeft eigen kenmerken (plaats, belang, relaties, ...) en dus ook een eigen dynamiek. Daarom is het goed om ze te onderscheiden, zonder ze te scheiden. Samen met de erfgoedketen begeleiden wij betrokkenen bij cultureel erfgoed door de verbindingen tussen de stations soepel in te regelen. Persoonsgebonden (comfort-)informatie zien we steeds een niveau dieper (met eigen beveiliging) dan niet-persoonsgebonden informatie.
10.

'Leren' en 'Gedrag' als uitgangspunten voor online diensten

Zorgen voor cultureel erfgoed is gedrag op basis van kennis. Wij beschouwen de betrokkene dus enerzijds als lerende mens (die de fasen doorloopt van onbewust onbekwaam tot bewust bekwaam) en anderzijds als iemand waarvan het gedrag bepaald wordt door attitude (hoe schat ik de waarde van mijn handelen in?), sociale norm (wat vinden anderen?) en zelfbeeld (kan ik het wel?).

Onze online diensten spelen hier op in.

Dit geldt voor burgers, bedrijven, instellingen, belanghebbenden, kortom alle betrokkenen die zowel afnemer zijn als door wie we ons laten 'vertegenwoordigen'.

# Wat zoekt de erfgoedbetrokkene online?

## De online dienstverlening van de RCE heringericht

| Erfgoedbetrokkenen                                                                                                                                       | Uitgangspunten                                                                                                                                                                                            | Concreet                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. De erfgoedbetrokkene wil zo makkelijk mogelijk weten wat kan en wat daarvoor gedaan moet worden, rekening houdend met zijn unieke situatie en belang. | De RCE wil de erfgoedhouder intuïtief en op maat adviseren en helpen bij het voldoen aan zijn verplichtingen om zijn doel en passende erfgoedzorg te combineren, online waar het kan, live waar het moet. | De RCE zorgt voor een herontwerp van haar informatiediensten en gebruikte online (mobiel) kanaal. Ontwikkelen, testen en verbeteren gebeurt vanuit de gewenste gebruikerservaring. |
| 2. De erfgoedbetrokkene wil duidelijkheid over zijn vergunning en daarbij horende verplichtingen, subsidieaanvraag en financiële gevolgen.               | De RCE wil de erfgoedhouder bedienen met passende informatie op de plekken waar hij zich online oriënteert en aanvragen doet.                                                                             | De RCE biedt content en context aan op sites, fora, sociale media en stelt informatie ter beschikking aan softwareleveranciers.                                                    |
| 3. De erfgoedbetrokkene oriënteert zich (mobiel) online en in zijn (directe) omgeving en laat zich beïnvloeden.                                          | De communicatie en online marketingstrategie dragen bij aan het versterken van de binding met erfgoed door het ecosysteem.                                                                                | De RCE doet marktonderzoek, online marketing zodat bekend wordt waar met welke boodschap en content effect gesorteerd kan worden.                                                  |
| 4. De erfgoedbetrokkenen zijn divers, continu in ontwikkeling en wisselen in rol en belang door de tijd.                                                 | Maatwerkoplossingen bieden aan de dynamische en diverse groep erfgoedbetrokkenen is niet efficiënt en een 'one size fits all' aanpak sluit niet aan bij de diversiteit in de 'markt'.                     | De RCE stelt data en mogelijk voorzieningen beschikbaar aan derden, via het Informatiehuis, zodat maatwerkoplossingen te realiseren zijn.                                          |

# *Wat verwacht gebruiker van het Informatiehuis?*

**DE RCE zorgt als huismeester voor goede informatiehuishouding**

| Gebruiker                                                                             | Uitgangspunten                                                                                                                          | Concreet                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. De gebruiker wil weten of de informatie juist, volledig en actueel is.             | Het Informatiehuis levert informatie aan die voldoet aan de aansluitvoorwaarden Bruikbaar, Betrouwbaar en Bestendig.                    | De RCE ziet erop toe dat de identificerende en zaakgerichte gegevens van interne en externe bronnen kloppen. De geleverde kennis is per definitie goed. |
| 2. De gebruiker wil weten of de gevraagde informatie digitaal beschikbaar is of komt. | Het Informatiehuis geeft aan welke informatie (nu) niet (digitaal) geleverd wordt maar op termijn wel.                                  | De RCE besluit tot het beschikbaar stellen van digitale data na een kosten/baten-afweging.                                                              |
| 3. De gebruiker wil zo min mogelijk shoppen tussen de verschillende Informatiehuizen. | Het Informatiehuis gebruikt de afgesproken standaarden voor digitale gegevensuitwisseling in haar koppelvlakken en aansluitvoorwaarden. | De RCE zorgt dat de interne bronnen worden aangesloten op het koppelvlak en faciliteert de externe bronnen.                                             |
|                                                                                       | Het Informatiehuis is verantwoordelijk voor het aspect cultuurhistorie in andere Informatiehuizen.                                      | De RCE maakt afspraken hoe cultuurhistorische informatie uit andere bronnen geleverd wordt om verwarring te voorkomen.                                  |



# Het Informatiehuis is onderdeel van een keten

DE RCE is medeverantwoordelijk voor een goede samenwerking in de digitale keten

| Digitale keten                                                                                                                 | Uitgangspunten                                                                                                                                               | Concreet                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. De digitale keten ontwikkelt zich stapsgewijs voor zowel de omgevingketen als het erfgoedveld, ieder in zijn eigen tempo.   | Informatiediensten geleverd door het Informatiehuis worden door experimenteren, prototypes realiseren en toetsen, leren en verbeteren in pilots ontwikkeld.  | De RCE werkt met ketenpartijen samen op basis van Agile/Scrum werkwijze om energie los te maken, zichtbaar resultaat tweewekelijks te tonen en synergie te stimuleren.             |
|                                                                                                                                | De benodigde infrastructuur wordt door het Informatiehuis planmatig geprioriteerd, gearchitectuurd, ontworpen, gerealiseerd en vervolgens in beheer genomen. | De RCE besluit op basis van impactanalyses (wenselijkheid, uitvoerbaarheid en haalbaarheid) welke stappen in welk tempo gezet kunnen worden in samenwerking met ODC/Noord en IenM. |
| 2. Wijzigingen en verstoringen worden ketenbreed gemanaged, zodat gebruikers niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. | Het Informatiehuis sluit haar informatievoorzieningprocessen (IV) aan op de ketenpartijen.                                                                   | De RCE ontwikkelt belangrijke onderdelen van de digitale infrastructuur (BiSL, ASL en ITIL) in samenhang met ketenpartijen en ODC/Noord.                                           |
| 3. Generieke uitgangspunten van de overheid zijn van toepassing.                                                               | Gelijke informatiepositie, e-Overheid digitale infrastructuur en open data.                                                                                  | De RCE past deze uitgangspunten toe in overleg met de andere Informatiehuizen.                                                                                                     |

# Het Informatiehuis is onderdeel van een keten

DE RCE is medeverantwoordelijk voor een goede samenwerking in de digitale keten

| Bestuurlijke keten                                                                                 | Uitgangspunten                                                                                                        | Concreet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Nieuwe Omgevingswet 2018<br><br>Waarborgen ruimtelijke kwaliteit.                               | Ministerie Infrastructuur en Milieu is stelselverantwoordelijk, alle bestuurslagen werken samen onder regie van lenM. | lenM stelt wet op in samenspraak en samenhang met BZK, EZ en OCW.<br><br>lenM initieert en regisseert interdepartementale en interbestuurlijke samenwerking.<br><br>lenM initieert ontwikkeling digitaal stelsel (Laan van de Leefomgeving), waaronder alle Informatiehuizen en benodigde infrastructuur.                                                                                            |
| 2. Nieuwe Erfgoedwet 2016<br><br>Waarborgen cultuurhistorie ten behoeve van ruimtelijke kwaliteit. | Ministerie OCW is stelselverantwoordelijk, alle bestuurslagen werken samen onder regie van OCW.                       | OCW stelt wet op in samenspraak en samenhang met BZK, EZ en lenM.<br><br>OCW initieert en regisseert interdepartementale en interbestuurlijke samenwerking in de erfgoedketen.<br><br>OCW initieert online dienstverlening op erfgoed en initieert ontwikkeling Informatiehuis Cultureel Erfgoed, maakt afspraken met andere Informatiehuizen en bronhouders over leverings- en aansluitvoorwaarden. |

# Opbouw en werking Informatiehuis

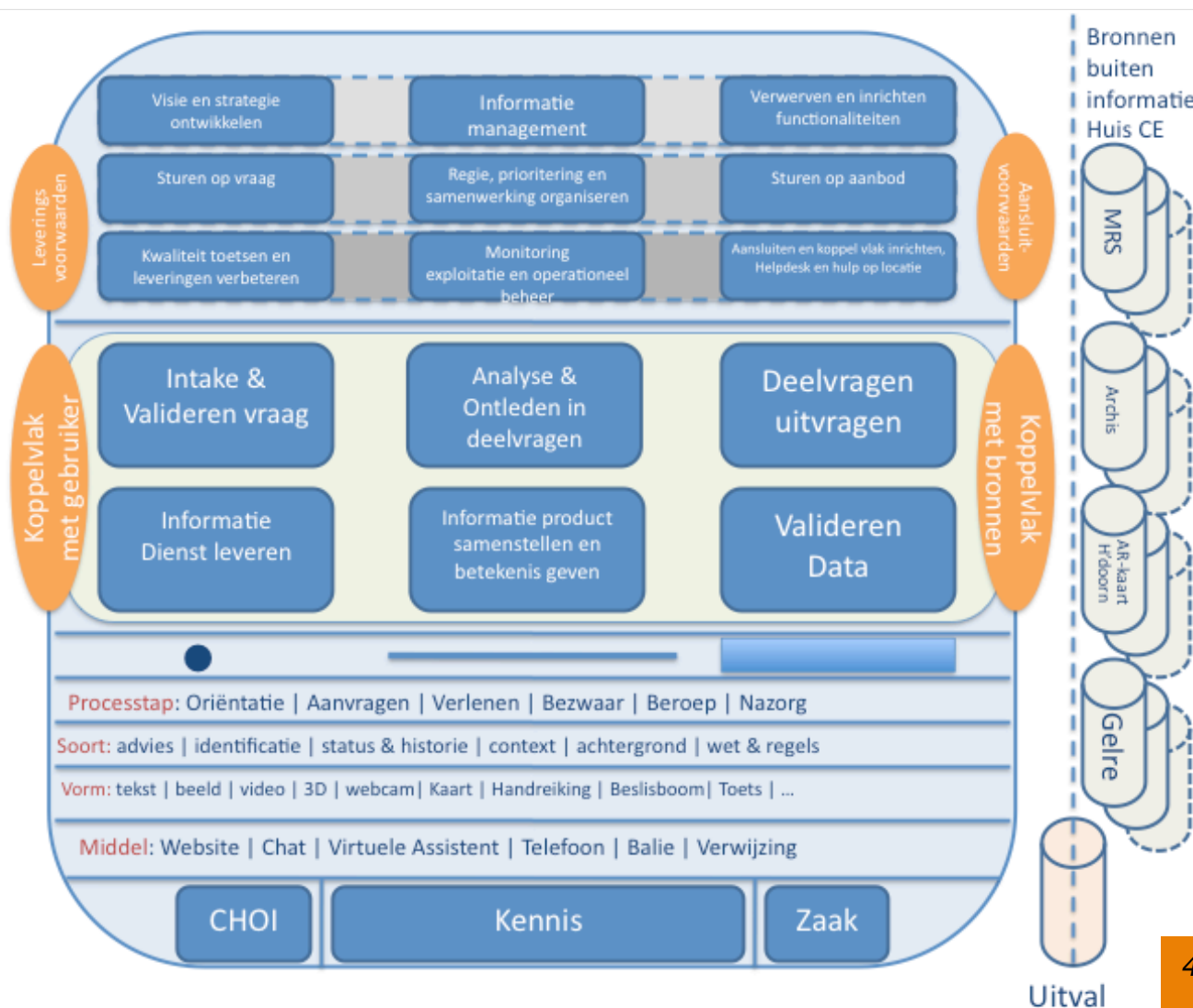


## Koppelvlakken met gebruikers en bronnen

Benodigde processen op strategisch, tactisch en operationeel niveau om gebruikers te voorzien van de juiste betekenisgevende informatie.

Verzoeken voor informatie komen via het koppelvlak met gebruikers binnen en worden geautomatiseerd verwerkt.

Het antwoord volgt na ontleding en analyse van de vraag. Voor het koppelvlak met bronnen wordt gebruik gemaakt van het CHOI, Kennis en Zaak informatie-model. Het koppelvlak met de gebruiker (via de Laan) moet nog worden vastgesteld. Impact onbekend.



# Ontwikkelplateaus

## Dienstverlening in stappen ontwikkelen

Voor de ontwikkeling van het Informatiehuis wordt gewerkt met plateaus. Deze geven de mogelijkheid om binnen elk plateau de noodzakelijke dienstverlening in stappen te ontwikkelen. De lagen maken onderscheid in type informatieproducten (data, antwoord op specifieke vraag met duiding, achtergrondinformatie/dossiers).



**1) Data-laag.** Het informatiehuis levert (open) datasets van gemeentes, provincies, Rijk en derden op het gebied van cultureel erfgoed. Het Informatiehuis voegt geen kennis toe en doet geen interpretatie van de gegevens. De ontvanger gaat met de data aan de slag en interpreteert de gegevens.

*Voorbeeld: een dataset met gemeentelijke monumenten van de gemeente Gouda wordt geleverd. De ontvanger checkt zelf of een bepaald object een gemeentelijk monument is.*



**2) Antwoord-laag.** In dit plateau wordt het Informatiehuis aangevuld met 'verrijkte' informatieproducten. Veel erfgoedgegevens zijn in de vorm van data namelijk niet goed bruikbaar. Kaarten, handreikingen, achtergrondinformatie worden toegesneden op de vraag (op basis van geïnterpreteerde/geanalyseerde gegevens en aggregaties).

*Voorbeeld: de ontvanger krijgt na een vraag of een bepaald object een gemeentelijk monument is, als antwoord 'Ja'. Daarbij wordt meegeleverd wat wel en niet beschermd is volgens de gemeentelijke verordeningen en vastleggingen.*



**3) Context-laag.** In dit plateau worden generieke informatie, achtergrondinformatie en onderzoeksrapporten geleverd zodat de ontvanger een goed beeld krijgt van de historische context van een pand, een weg of gebied in een groter geheel en zijn onderzoekslast verminderd kan worden.

*Voorbeeld: de ontvanger krijgt historische achtergrondinformatie over het object in haar omgeving zodat bij een verbouwing hiermee rekening is te houden. Bijvoorbeeld onderzoeksrapporten naar houtconstructies bij vergelijkbare panden.*

Binnen elke laag wordt onderscheiden wat voor de Omgevingswet en Erfgoedwet noodzakelijk is.

# Ontwikkelplateaus

Via (open) data naar steeds meer betekenisvolle informatiediensten

|          | Omgevingswet/Erfgoedwet                                                                                                                                                                                               | Erfgoeddomeinbreed                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                            |
|----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Data     | 1a) Informatiehuis geeft <b>Data</b> voor Omgevingswet en Erfgoedwet<br>                                                             | 2a) Informatiehuis geeft <b>Data</b> voor <b>Erfgoedvragen</b><br>                                                                                                                            | Het start met het leveren van 'ruwe' data die steeds meer gaat voldoen aan de 3B's.                                                                        |
| Antwoord | 1b) Informatiehuis geeft <b>Antwoord</b> op vragen voor Omgevingswet en Erfgoedwet<br>                                               | 2b) Informatiehuis geeft <b>Antwoord</b> op <b>Erfgoedvragen</b><br>                                                                                                                          | De vraag interpreteren en van antwoord voorzien of doorverwijzen naar een helpdesk.                                                                        |
| Context  | 1c) Informatiehuis ontvangt en verstrekt <b>onderzoeksrapporten</b> en <b>contextinformatie</b> voor Omgevingswet en Erfgoedwet<br> | 2c) Informatiehuis ontvangt en verstrekt <b>onderzoeksrapporten</b> , <b>object- en gebiedsinfo</b> , <b>proces info</b> , <b>generieke handreikingen</b> , <b>achtergrondinformatie</b><br> | In dit plateau ligt de focus op het ontvangen en delen van (proces) kennis om te inspireren, onderzoekslasten te verminderen en praktische hulp te bieden. |

Het toepassingsgebied start bij de wettelijke taken t.b.v. de Omgevingswet/ Erfgoedwet en groeit door naar ondersteuning voor alle bevoegden gezagen, initiatiefnemers en belanghebbenden. De 3B's gelden voor de Omgevingswet. Voor de Erfgoedwet zijn de eisen nog niet bekend.

# Ontwikkelplateaus

De volgende vragen staan centraal per plateau

|          | Omgevingswet/Erfgoedwet                                                                                                                                        | Erfgoeddomeinbreed                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Data     | <p>Wat is beschermd?<br/>Waar bevindt het zich?<br/>Welke regels gelden?</p>  |  <p>t.b.v. kaderstelling,<br/>initiatief en uitvoering</p>     | Welke datasets van welke broneigenaren?                                                                        |
| Antwoord | <p>Wat is beschermd?<br/>Waar bevindt het zich?<br/>Welke regels gelden?</p>  |  <p>t.b.v. kaderstelling,<br/>initiatief en uitvoering</p>     | Welk informatiebehoefte en welk (huidig) informatieaanbod?                                                     |
| Context  | <p>Wat is de (monumentale) waarde?</p>                                       |  <p>t.b.v. kaderstelling,<br/>initiatief en uitvoering</p>  | Welke rapporten, tekeningen en (achtergrond)informatie bij o.a. bevoegde gezagen, derden, eigenaren en de RCE? |

Het toepassingsgebied start bij de wettelijke taken t.b.v. de Omgevingswet/ Erfgoedwet en groeit door naar ondersteuning voor alle bevoegden gezagen, initiatiefnemers en belanghebbenden. De 3B's gelden voor de Omgevingswet. Voor de Erfgoedwet zijn de eisen nog niet bekend.



# Ontwikkelplateaus

De volgende mijlpalen of erfgoedbeleidsopgaven gelden per plateau

|          | Omgevingswet/Erfgoedwet                                                                                                                    | Erfgoeddomeinbreed                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                              |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Data     | 2016 EW<br>2018 OW IH 50%<br>2020 OW IH 100%<br>2024 OW   | Erfgoed en ruimte<br>Religieus erfgoed<br>Aardschokken Groningen<br>Verduurzaming monumenten<br>Hedendaagse beleidsopgaven   | Welke datasets van welke broneigenaren?                                                                                      |
| Antwoord | 2016 EW<br>2018 OW IH 50%<br>2020 OW IH 100%<br>2024 OW   | Erfgoed en ruimte<br>Religieus erfgoed<br>Aardschokken Groningen<br>Verduurzaming monumenten<br>Hedendaagse beleidsopgaven   | Welke informatiebehoefte en welk (huidig) informatieaanbod?                                                                  |
| Context  | 2016 EW<br>2018 OW IH 50%<br>2020 OW IH 100%<br>2024 OW  | Erfgoed en ruimte<br>Religieus erfgoed<br>Aardschokken Groningen<br>Verduurzaming monumenten<br>Hedendaagse beleidsopgaven  | Welke rapporten, kaarten, tekeningen, adviezen en (achtergrond)informatie bij eigenaren, derden, bevoegde gezagen en de RCE? |

Het toepassingsgebied start bij de wettelijke taken t.b.v. de Omgevingswet/ Erfgoedwet en groeit door naar ondersteuning voor alle bevoegden gezagen, initiatiefnemers en belanghebbenden. De 3B's gelden voor de Omgevingswet. Voor de Erfgoedwet zijn de eisen nog niet bekend.

# 5

## Hoe verder?

*Vraaggericht én regisseur digitale erfgoedketen*

*Essentie van de veranderopgave*

*Aspecten van de veranderopgave*

*Klein beginnen, groot denken*

*Van idee naar realiteit*

*Verkenning rollen*



# *Vraaggericht én regisseur digitale erfgoedketen*

## Dienstverlening van de RCE in het licht van de Omgevingswet

Het dienstverleningsperspectief van de RCE kantelt door het gebruikersperspectief als uitgangspunt te nemen, en hierdoor de focus van aanbod- naar vraaggericht te verleggen, én de rol van regisseur van de digitale keten te vervullen. De decentralisatie van overheidstaken heeft gemeenten en provincies voorop gezet waar het gaat om uitvoeren van erfgoedtaken. Dit blijft zo in de nieuwe Omgevingswet.

Wat er verandert, is dat de RCE de doelgroepen initiatiefnemers (burgers en bedrijven) en belanghebbenden er als het ware bij krijgt. Zij zullen rechtstreeks gebruik maken van de Laan van de Leefomgeving. Ook gemeenten, provincies en eigen medewerkers zullen de landelijke voorziening gebruiken.

Voor zover betrekking hebbende op de Omgevingswet heeft de RCE als huismeester ervoor te zorgen dat de gegevens, die zij beschikbaar stelt, voldoen aan de normen beschikbaar, bruikbaar en bestendig. Dit stelt hoge eisen aan de organisatie van het Informatiehuis. De regie op de informatievoorziening en de regie op de erfgoedinhoud die door de Laan van de Leefomgeving ontsloten, gedeeld, bewerkt en verwijderd wordt, zal versterkt moeten worden.

Al deze aspecten betekenen een forse veranderopgave voor de RCE.

“Hoe geven we de samenwerking en regie vorm in de (digitale) erfgoedketen van erfgoedbetrokkenen, belangenorganisaties, overheidsorganisaties en andere belanghebbenden?”

“Welke rollen, taken en verantwoordelijkheden helpen bij de ontwikkeling en exploitatie van het digitale dienstverleningsproces?”

# Essentie van de veranderopgave

## Het Informatiehuis kantelt de dienstverlening van de RCE

Van aanbodgericht

→ naar digitale ketenregisseur gericht op gebruikersperspectief

De RCE levert diensten aan gemeenten, provincies en Rijk bij hun erfgoedvraagstukken. Online werkt de RCE aanbodgericht.

→ De RCE levert via de digitale infrastructuur diensten aan gemeenten, provincies, Rijk, burgers, bedrijven en organisaties. Deze zijn gericht op het **gebruikersperspectief, moderne presentatie, attendering, direct effect, vergroten toepasbaarheid**. De RCE werkt online **vraaggericht**.

De RCE is ingericht als tweedelijns support-organisatie. B2B is het huidige dienstverleningsconcept.

→ Naast het B2B dienstverleningsconcept wordt gewerkt conform het **B2C** dienstverleningsconcept.

De RCE levert informatie over cultureel erfgoed op rijksniveau waarbij geen eenduidig kwaliteitsniveau is opgelegd voor digitale dienstverlening.

→ De RCE ontsluit en levert data en informatie **op Rijks-, provinciaal, gemeentelijk en derdeniveau** over cultureel erfgoed via de digitale infrastructuur die voldoen aan de 3B's voor de Omgevingswet: **Beschikbaar, Bruikbaar en Bestendig**. Om dit waar te maken heeft de RCE een **regie-organisatie op contentniveau** die erfgoedketenbreed werkt om aan de continu veranderende vraag te voldoen en het aanbod te ontwikkelen.

De RCE ontwikkelt, test en levert voornamelijk 'stand alone' applicaties voor het erfgoed domein.

→ De RCE voert **regie op de informatievoorziening van de erfgoedketen** door opdrachtgeverschap en verantwoording naar leveranciers binnen de overheid. Functionaliteiten worden **geconfigureerd** en niet zelf ontwikkeld.

# Aspecten van de veranderopgave

## Belangrijke elementen voor het waarmaken van de ambitie



### Onderzoek, marketing en gedrag:

- Waar start de erfgoedbetrokkene zijn informatiereis en wanneer helpt attenderen?
- Wat is nodig om ervoor te zorgen dat de online erfgoedbetrokkene zich geholpen voelt, van de geboden opties gebruik gaat maken en zelfredzaamheid gestimuleerd wordt?
- Hoe kunnen we met ketenpartners de erfgoedbetrokkenen stimuleren om bij hun inzet voor het erfgoed gebruik te maken van de online informatievoorziening en advisering?

### Dienstverlening en communicatie:

- Wat is het dienstverleningsconcept (o.a. B2B, B2C) en de communicatiestrategie van de erfgoedketen in relatie tot de omgevingsketen?
- Wat is nodig om de verschillende kanalen effectief en efficiënt ingezet te krijgen zodat de erfgoedbetrokkene een afgestemde, logische dienstverlening ervaart?
- Welke inhoud, (kern)boodschap, taal en vormgeving met welk kanaal leent zich het beste voor welke interactie?



### Externe besturing:

- Hoe geven we de samenwerking en regie vorm in het (digitale) omgevingsdomein met de andere informatiehuizen en omgevingsloket?
- Hoe wordt rekening gehouden met aansprakelijkheid en datakwaliteit in de besturing?
- Hoe geven we de samenwerking en regie vorm in de (digitale) erfgoedketen van erfgoedbetrokkenen, belangenorganisaties, overheidsorganisaties en andere belanghebbenden?
- Hoe wordt de aansturing en levering van generieke functionaliteiten door (semi-) overheidspartijen aan andere overheidspartijen vormgegeven?

# Aspecten veranderopgave

## Belangrijke elementen voor het waarmaken van de ambitie



### Data:

- Wat is ervoor nodig om te zorgen dat de erfgoedbetrokkene vertrouwen heeft in een zorgvuldig gebruik en beheer van de door hem verstrekte gegevens?
- Welke data is van belang om online/offline aan te bieden en welke data is te saneren?
- Welke gegevens wil de RCE in de keten delen, zodat de markt de diverse groepen van erfgoedbetrokkenen kan bedienen?
- Op welke wijze is data uit verschillende bronnen te koppelen?
- Hoe is de data te gebruiken voor de aanscherping van het erfgoedbeleid door waarde te creëren door data-analyse, datamining, big data-technieken en linked data?
- Hoe is de data aan te sluiten op bestaande instrumenten als de Erfgoedmonitor?

### Techniek:

- Hoe kan enerzijds de koppeling tussen de bronnen en het informatiehuis en anderzijds de koppeling tussen de vragers en het Informatiehuis worden vormgegeven?
- Hoe kan de geautomatiseerde verwerking binnen het Informatiehuis worden vormgegeven, gebruik makend van functionaliteiten van derden?



### Organisatie(-ontwikkeling):

- Wat is nodig om binnen de RCE de gewenste klantinteractie en dienstverlening samen met erfgoedbetrokkenen en ketenpartijen te ontwikkelen en te verbeteren?
- Wat is nodig om een betrouwbaar digitaal informatieverwerkingsproces te hebben met een passend informatiemanagement- en IT-proces ten behoeve van de erfgoed- en omgevingsketen?
- Op welke wijze is de bestaande organisatieontwikkeling hiermee te verbinden?

### Interne besturing:

- Welke rollen, taken en verantwoordelijkheden helpen bij de ontwikkeling en exploitatie van het digitale dienstverleningsproces?

# Klein beginnen, groot denken



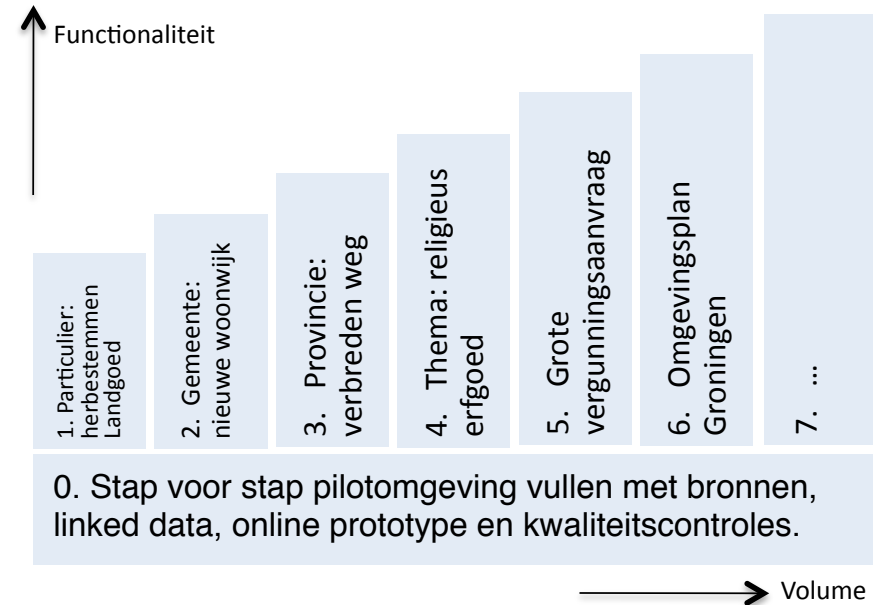
Stap voor stap functionaliteiten ontwikkelen met ketenpartijen waar behoefte aan is

Ons uitgangspunt is klein beginnen, in praktijk brengen, focus houden, groot blijven denken met betrokken partijen, energie in keten gebruiken om direct zichtbaar effect te laten zien.

Concreet gaan we in de volgende fase in 2016:

- een pilotomgeving creëren met de ambitie om op korte termijn al de eerste stappen te zetten door prototype met Informatiehuis en bron vorm te geven
- een aanpak met potentiële interventies uitwerken met ketenpartijen (dus niet alles vastzetten en zelf uitdenken), zoals Kadaster, IPO, gemeente, inclusief communicatiestrategie e.d.
- kortcyclisch werken met Scrum/Agile en tweewekelijks sprints
- verder onderzoek op korte termijn door online marketing en op langere termijn door marktonderzoek en wetenschap.

**“Verbeteringen krijgen op deze manier betekenis voor een steeds grotere groep en voor een steeds groter deel van het erfgoed.”**



*Voorbeeld: met ketenpartijen (Kadaster, gemeente) wordt besloten om te starten met een pilot 'Herbestemmen Landgoed Den Dolder'. De pilot zou als volgt kunnen:*

*- Een subset van gegevens laden in een schaduwbron. De data analyseren en in samenwerking met ketenpartijen informatieproducten samenstellen die door de Informatiehuizen worden geleverd aan een portaal.*

*- Vervolgens toetsen en verbeteren in de praktijk met de 'echte' gebruikers zodat zicht komt op wat in de praktijk helpt.*

# *Van idee naar realiteit*

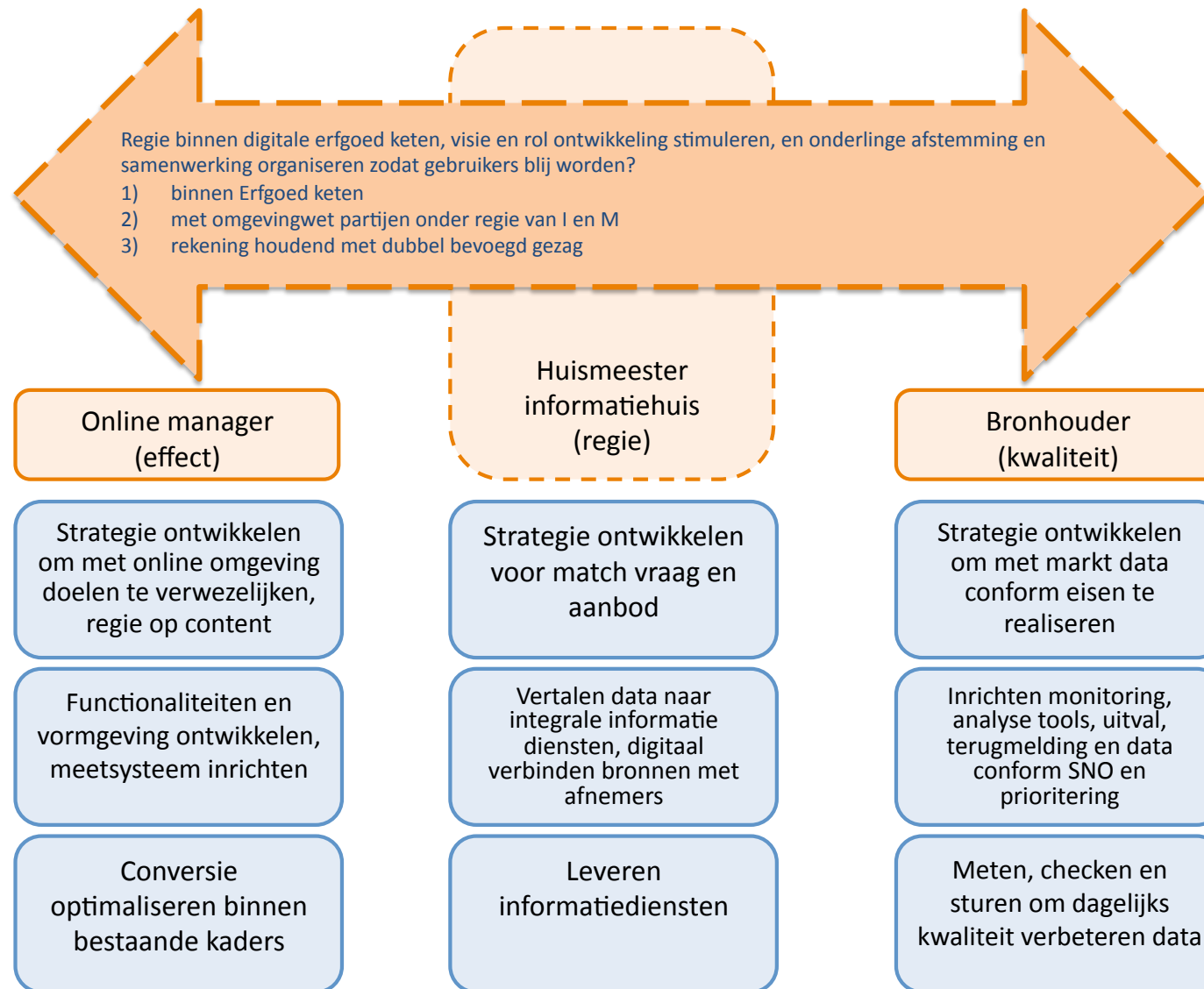
Om de ambitie te realiseren wordt het plan van aanpak langs deze sporen en 9 B's uitgewerkt

ten behoeve van **B**urger, **B**edrijf en **B**evoegd gezag



# Verkenning rollen

Om de ambitie te realiseren onderscheiden we verschillende rollen die bestuurlijke verankering vragen



# 6

## Appendix

*Resultaten tot 21 december 2015*

*Afhankelijkheden*

*Contactpersonen*



# *Resultaten tot 21 december 2015*

## **Voortgaande ontwikkeling IV-functie van RCE**

**Ontstaan:** De RCE is ontstaan uit drie organisaties: ROB, RDMZ en ICN. Deze organisaties hebben alle drie hun eigen informatievoorziening ingebracht. Hierdoor is bij de RCE een zeer heterogeen informatie- en applicatielandschap ontstaan. In dit landschap zijn talloze applicaties aan te wijzen die slechts tot functie hebben het ondersteunen van één of enkele bedrijfsprocessen en het beheren van de daarbij behorende bedrijfsobjecten.

**Nieuwe weg ingeslagen:** Voor de inrichting van de nieuwe informatievoorziening is de RCE een andere weg ingeslagen. Het informatielandschap is als het ware gekanteld. Hiertoe zijn in nauwe samenhang drie schaalbare conceptuele modellen (ZAAK, CHOI en KENNIS) ontwikkeld. Deze modellen vormen in potentie de basis voor ieder primair bedrijfsproces en de bedrijfsobjecten van de RCE. Op dit moment worden de bedrijfsprocessen met betrekking tot het monumentenregister en archeologie ondergebracht in deze nieuwe omgevingen. Ook de Erfgoedthesaurus is op basis van marktstandaarden ontwikkeld. Voor 'ongestructureerde' data, zoals documenten, foto's en video's, is het conceptuele kader nog in ontwikkeling.

**Perspectief:** Het gevolg van deze aanpak is dat er een sterk vereenvoudigd informatielandschap ontstaat, waarin de RCE nieuwe wensen en andere informatiebehoeften sneller kan realiseren. Mogelijk dat hergebruik bijdraagt tot een beperking van realisatie- en beheerkosten. Als binnen de RCE voor dezelfde soort informatie er nog maar één authentieke bron is (in plaats van meer dan 200 bronnen!), draagt de opzet tevens bij tot het sterk verbeteren van de kwaliteit (volledigheid, juistheid en actualiteit) van de gegevens en informatie.

**Waar staan we nu:** Het gedachtegoed is voor een groot deel conceptueel uitgewerkt. De eerste implementatie is gestart. Het inrichten van de organisatie, zaakgerichte en kennisprocessen en IV/ICT-processen om in de digitale wereld haar rol verder in te vullen, krijgt steeds meer aandacht. Informatiemanagement en data-lifecycle-management zijn daarin speerpunten.

# Resultaten tot 21 december 2015

## Overige elementen vraagstelling Ministerie Infrastructuur en Milieu



### Datasets:

- 146 datasets binnen de RCE zijn gerubriceerd en getoetst of wettelijke grondslag van toepassing is.
- De juistheid, volledigheid en actualiteit voor die rubrieken die per wet zijn aangewezen wisselt.
- 217 datasets buiten de RCE zijn gerubriceerd. Wettelijke grondslag is niet getoetst.
- Bestaande koppelvlakken met de RCE, waarin data uitgewisseld wordt, zijn in kaart gebracht. Dit overzicht is nog in ontwikkeling, omdat in het erfgoedveld informele tijdelijke koppelingen voorkomen. De huidige aansluitvoorwaarden zijn niet uniform.

### Informatiebehoefte:

- Inventarisatie top 10 vragen aan balie, telefoon en adviseurs. Statistieken website nog in ontwikkeling.
- Er is veel kennis verwerkt in adviesproducten, handreikingen en websites.
- Informatieanalyse om te komen tot informatieproducten heeft substantieel meer tijd nodig.

### Informatie- en datamodel:

- Er is op basis van marktstandaarden een informatiemodel voor de identificatie van cultuurhistorische objecten, bijbehorende kennis en processtappen in geval van aanvragen vergunningen/subsidies.

**Baten en kosten:** De baten zitten in schaalbaarheid, kwaliteit, herbruikbaarheid. De kosten om alle datasets te migreren of te saneren naar het informatie- en datamodel CHOI, ZAAK en KENNIS, en het inrichten van een passende beheerorganisatie zijn niet in kaart gebracht. Dit geldt ook voor de externe datasets. Daarbij geldt dat de technische uitwerking van de 3B's onvoldoende helder is voor Identificatie- en Zaak-gerichte objecten en datatypes. Het generieke informatie- en datamodel voor de Laan wordt nog vastgesteld. De financiële raming uit begin 2014 is eind november 2015 herijkt vanwege het artikel 2 onderzoek én omdat de inhoudelijke afbakening breder is dan toen ingeschat. Deze raming is conform afspraak opgeleverd aan IenM eind november 2015.

Overzichten datasets intern en extern zijn op verzoek beschikbaar.

# Afhankelijkheden

Ruimte verbindt de informatiehuizen

## Kaart Nationale Landschappen

Deze kaart maakt in één beeld duidelijk wat de gezamenlijk opgave van de Informatiehuizen (o.a. Natuur, Cultureel Erfgoed, Ruimte en Water) is om gebruikers (van beleidsbepalers tot de geïnteresseerde recreant) met hun informatie van dienst te zijn. En ze op hun beurt uit te nodigen de opgedane kennis te delen zodat alle gebruikers er hun voordeel mee kunnen doen.

Bron:

Structuurvisie

Infrastructuur en Ruimte,  
maart 2012,

Ministerie IenM



### Kaart Nationale Landschappen

- 1. Groene Hart**
  - Diversiteit
  - Openheid
  - Veenweidekarakter
  - Rust en stilte
- 2. Middag-Humsterland**
  - Terpen, kwelderruggen en dijken
  - Blokverkeveling
  - Openheid
- 3. Zuidwest-Zeeland**
  - Kleinschalige openheid
  - Groen karakter
  - Duinen, kreekruigen, kommen
  - Polderpatroon en kreekrestanten
  - Verdedigingswerken
  - Overgang kust - dekzand
- 4. Hoeksche Waard**
  - Openheid
  - Polderpatroon
  - Kreeken en dijken
- 5. Noordlike Fryske Wâlden**
  - Strokenverkeveling
- 6. Drentsche Aa**
  - Kleinschaligheid
  - Meanderende beken
  - Essen, bossen, heides en moderne ontginningen
- 7. IJsseldelta**
  - Oudste geometrische verkeveling
  - Openheid
  - Huisterpen en kreekruigen
- 8. Noordoost-Twente**
  - Kleinschalig, geaccidenteerd landschap
  - Groen karakter
  - Beken, essen, kampen en moderne ontginningen
- 9. Graafschap**
  - Kleinschaligheid
  - Groen karakter, buitenplaatsen
  - Waterhuishouding
- 10. Winterswijk**
  - Kleinschalige openheid
  - Groene karakter
- 11. Gelderse Poort**
  - Microreliëf
  - Kleinschalige openheid
  - Groen karakter
  - Oeverwallen en dijken
- 12. Veluwe**
  - Schaalcontrast open - besloten
  - Actieve stuifzanden
  - Groot, aaneengesloten bos
- 13. Rivierengebied**
  - Schaalcontrast open - besloten
  - Rivier - uiterwaard - oeverwal
  - kom
  - Overgang stuwwal - rivier
- 14. Laag Holland**
  - Openheid
  - Geometrisch patroon droogmakerijen
  - Strokenverkeveling
- 15. Zuidwest-Fryslân**
  - Schaalcontrast open - besloten
  - Middeleeuwse verkeveling, waterlopen en meren
  - Stuwwallen en terpen
- 16. Het Groene Woud**
  - Groen karakter
  - Kleinschalige openheid
  - Beken, essen, kampen, bossen en heides
- 17. Zuid-Limburg**
  - Schaalcontrast open - besloten
  - Groen karakter
  - Reliëf en ondergrond
  - Cultuurhistorisch erfgoed
- 18. Arkenheer-Eemland**
  - Openheid
  - Slagenverkeveling
  - Veenweidekarakter
- 19. Nieuwe Hollandse Waterlinie**
  - Forten, dijken, kanalen en inundatiekommen
  - Groen karakter
  - Openheid
- 20. Stelling van Amsterdam**
  - Forten, dijken, kanalen en inundatiekommen
  - Stille ring rond Amsterdam
  - Openheid

# Contactpersonen

Voor vragen en reacties

Hennie M. Duijst  
Wiard Ruisdonk

[h.duijst@cultureelerfgoed.nl](mailto:h.duijst@cultureelerfgoed.nl)  
[w.ruisdonk@cultureelerfgoed.nl](mailto:w.ruisdonk@cultureelerfgoed.nl)

06-15093677  
06-51585917